

Valsts izglītības
satura centrs

Kultūra un māksla (augstākais mācību satura apgaves līmenis)

Ieteikumi, gatavojoties eksāmenam 2022./2023. mācību gadā

Ilze Mazpane
Nadežda Pazuhina
Zane Putniņa

SATURS

1. PRIEKŠVārDS

- 1.1. Kāds ir metodisko ieteikumu mērķis?
- 1.2. Kā to lietot?

2. EKSāMENS – KAS TAS ĪSTI IR?

- 2.1. Eksāmena mērķis
- 2.2. Eksāmena piekļuves nosacījumi
- 2.3. Uzbūve, saturs un norise
- 2.4. Vērtēšana

3. CIK GATAVS ESMU ŠOBRĪD?

- 3.1. Cik laika man atlicis?
- 3.2. Kādas ir manas šī brīža zināšanas un prasmes?
- 3.3. Kā man gatavoties eksāmenam?

4. KĀ EFEKTĪVI MĀCĪTIES PAŠAM?

5. KĀ SAGATAVOTIES EKSāMENA 1. DAĻAI?

- 5.1. Ievads
- 5.2. Zināšanas, izpratne un prasmes
- 5.3. Ko un kā iemācīties?

6. KĀ SAGATAVOTIES EKSāMENA 2. DAĻAI?

- 6.1. Ievads
- 6.2. Prasmes un to specifika
- 6.3. Ko un kā iemācīties?
- 6.4. Mākslas darba vai kultūras notikuma idejas apraksta piemērs

7. KO LASĪT, REDZĒT, KLAUSĪTIES PAPILDUS?

1. PRIEKŠVārds

1.1. Kāds ir metodisko ieteikumu mērķis?

Metodiskie ieteikumi veidoti kā palīgs skolēnam, gatavojoties valsts pārbaudes darbam vidusskolas padziļinātajā kursā "Kultūra un māksla II". To **mērķis ir sniegt praktiskus ieteikumus, kā ikviens var patstāvīgi sagatavoties valsts pārbaudes darbam.**

Metodisko ieteikumu **galvenā mērķauditorija ir skolēni** un citi interesenti, kas gatavojas kārtot pārbaudes darbu. Tādēļ turpmāk uzrunas forma būs "tu" un, lai atvieglotu teksta uztveri, valsts pārbaudes darba vietā kā sinonīms lietots vārds "eksāmens". Arī skolotāji, vecāki un citi interesenti var droši izmantot šo materiālu, lai atbalstītu savu skolēnu, gatavojoties eksāmenam.

Metodiskie ieteikumi var noderēt arī tad, ja eksāmens nav jākārt, bet ir interese pašmācībā iemācīties domāt dziļāk par norisēm laikmetīgajā kultūrā un labāk saprast pasauli, kurā dzīvojam. Daži ieteikumi palīdzēs sakārtot domas un efektīvāk mācīties patstāvīgi.

1.2. Kā to lietot?

Metodiskos ieteikumus veido vairākas nodaļas. Tās var lasīt gan pēc kārtas no sākuma līdz beigām, gan arī tādā secībā, kā pašam šķiet ērtāk.

1. un 2. nodaļa ir informatīva un atbild uz jautājumu: **kas un kāds ir eksāmens?**

3. un 4. nodaļa paredzēta, lai palīdzētu tev sagatavoties eksāmenam, un atbild uz jautājumu: **kā man pēc iespējas efektīvi mācīties?**

5. un 6. nodaļa piedāvā konkrētus uzdevumus un ieteikumus, kuri atbild uz jautājumu: **ko man mācīties?**

7. nodaļā apkopoti dažādi informācijas avoti, kuri būs noderīgi, gatavojoties eksāmenam, un atbild uz jautājumu: **kur un ko man uzzināt papildus?**

2. EKSĀMENS – KAS TAS ĪSTI IR?

2.1. Eksāmena mērķis

Eksāmena mērķis ir novērtēt **tavu sniegumu kultūras izpratnes un pašizpausmes mākslā jomas augstākajā līmenī**. Konkrētāk – tas pārbauda:

1) tavas zināšanas un izpratni – par mākslinieciskās izteiksmes līdzekļiem, kultūrvēsturisko periodu pazīmēm, mākslas stilu un virzienu iezīmēm;

2) prasmes – analizēt vizuālās mākslas, mūzikas, teātra mākslas un starpdisciplināru mākslas darbu izteiksmes līdzekļus; skaidrot izteiksmes līdzekļu nozīmi mākslas darba saturā, formulējot pamatotu viedokli par mākslas darba ideju; interpretēt mākslas darbu, saskatot tā mijiedarbību ar kultūrvēsturisko un kultūrsociālo kontekstu;

3) zināšanu, izpratnes, prasmju un ieradumu kombinācijas – izstrādāt un konceptuāli formulēt kādas problēmu situācijas risinājumu ar mākslas darba vai kultūras notikuma palīdzību, tas ir, definēt sabiedrībā aktuālu problēmu, izvirzīt mākslas darba vai kultūras notikuma mērķi tās risināšanai, kā arī, balstoties iedvesmas avotos, formulēt mākslas darba vai kultūras notikuma ieceri un izveidot idejas īstenošanas plānu.

Pēc eksāmena nokārtošanas varēsi būt pārliecināts par savām zināšanām kultūras un mākslas jomā, doties uz izstādēm un analizēt laikmetīgus mākslas darbus, piedalīties konstruktīvās sarunās par darbu ideju un izpildījumu, sniegt tiem spēcīgos argumentos balstītu novērtējumu, kā arī pieteikt pats savas radošās idejas konkursos.

2.2. Eksāmena piekļuves nosacījumi

Eksāmena laikā nav iespējams pārbaudīt pilnu jaunrades darba radīšanas ciklu, precīzāk, praktiskās jaunrades prasmes. Tieši tādēļ kursa “Kultūra un māksla II” mācību laikā, sadarbojoties pāri vai grupā¹, tev jārada starpdisciplinārs jaunrades darbs, kam ir skaidri nolasāms, pašu izvirzīts un konkrēts mērķis.

Starpdisciplinārais mākslas darbs:

- *plašā nozīmē ar to saprot divu vai vairāku mākslas veidu sintēzi, saplūšanu vienā žanrā vai jaunrades darbā (piemēram, operete, mūzikls), radot jaunu nozīmi, ko katra māksla atsevišķi šajā darbā nepiedāvā, taču tādi mākslas veidi kā teātris un kino ir starpdisciplināri pēc savas būtības;*
- *šaurāk ar to saprot specifisku pieeju 20.–21. gs. jaunradē, nojaucot robežas starp mākslām, žanriem, tradicionālajām formām un mākslinieciskās izteiksmes līdzekļiem, izmantojot neparastus materiālus (to skaitā arī otrreizēji pārstrādātus materiālus, atkritumus, sintezētās skaņas u. c.) apvienojumā ar ierastajiem (akustiskā skaņa, audekls, ģipsis u. c.), iesaistot mākslas darba kopradē mūziķus, tēlniekus,*

¹ Izņēmums – ja tu mācies tālmācībā vai mājas apmācībā, ir iespējams darbu izstrādāt un iesniegt arī individuāli.

performances māksliniekus, kā arī skatītājus (piemēram, zibakcija). Starpdisciplinārā darbā parasti tiek izmantoti vairāki mediji (multimediju instalācijas), kas paredz arī tehniskus eksperimentus un ciešu mākslas un tehnoloģiju mijietekmi.

Starpdisciplināra jaunrades darba radīšana demonstrē tavu izpratni par mākslinieciskās izteiksmes līdzekļu lietojumu un atbilstību izvirzīto mērķu sasniegšanai. Lai tu varētu kārtot eksāmenu, par darbu jāsaņem vismaz 4 ballu vērtējums. Par darba organizēšanu, protams, atbildīgs ir skolotājs, taču par izpildījumu gan tu pats.

Starpdisciplināra jaunrades darba uzdevuma nosacījumi

1. Jaunrades darbs ir starpdisciplinārs – lai īstenotu radošo ieceri, tajā izmantoti dažādu mākslas veidu izteiksmes līdzekļi.
Piemērs.
 - Audiovizuāla instalācija, kurā izmantoti mūzikas un vizuālās mākslas mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi. Instalācijas centrā var būt vizuālās mākslas elementi (skulptūra, zīmējums, fotogrāfija u. c.), ko pavada muzikāls elements (darba mērķi un ideju papildinošs skaņu celiņš – pašu komponēta dziesma, melodija u. c.); svarīgi, lai dažādu mākslu izteiksmes līdzekļi nevis dublētu vienu un to pašu domu, bet papildinātu cits citu, atklājot radošo ideju/ieceri negaidītā, jaunā gaismā.
 - Performance, kurā izmantoti teātra un vizuālās mākslas mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi. Performance parasti ir viena vai vairāku cilvēku mērķtiecīgas darbības, kas tiek demonstrētas citu cilvēku klātienē. Vizuālās mākslas elementi (skulptūra, zīmējums, fotogrāfija u. c.) var būt jau gatava daļa no performances vai var tikt radīti performances laikā.
2. Jaunrades darbs jāveido, sadarbojoties vairākiem skolēniem, noteiktajā laikā un izmantojot pieejamos resursus.
3. Piesakoties padziļinātā kursa “Kultūra un māksla II” eksāmena kārtošana Valsts izglītības satura centrā (VISC), jāiesniedz starpdisciplinārā jaunrades darba dokumentācija – aizpildīta dokumentācijas forma, tostarp pievienots vienu minūti garš video VISC vietnē noteiktajā izšķirtspējā, kurā redzami radītā jaunrades darba starpdisciplinārie mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi.
4. Ieteicams dokumentēt starpdisciplinārā jaunrades darba procesu videoformātā un saglabāt šo vienu minūti garo videofragmentu līdz eksāmenu izvēles brīdim. Izņēmums – ja ir tehniskas problēmas, iespējams iesniegt arī darbam jaunradītu, atbilstošu noskaņu kolāžu .pdf formātā.

2.3. Uzbūve, saturs un norise

Uzbūve

Eksāmena **1. daļā ir testa veida uzdevumi**, kas pārbauda tavas spējas atpazīt kultūrvēsturisko periodu, stilu un virzienu pazīmes, tās noteikt konkrētos mākslas darbos. Eksāmena 1. daļas atvērtie jautājumi, kur pašam jāieraksta garākas atbildes, pārbauda tavas spējas raksturot vizuālās mākslas, mūzikas, teātra vai starpdisciplinārā darbā lietotos mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus un sasaistīt tos ar darba ideju, idejas rašanās un idejas uztveres kontekstiem. Eksāmena **2. daļā tiek pārbaudītas tavas prasmes risināt kompleksas problēmas**. Tev jāformulē un jāapraksta sava mākslas darba vai kultūras notikuma ideja konkursa pieteikuma formātā.

Saturs

Eksāmena 1. daļā tev būs jāatpazīst kultūrvēsturisko periodu, stilu un virzienu iezīmes, kā arī mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi. Jāspēj detalizēti analizēt vai nu laikmetīgu vizuālās mākslas darbu, vai mūzikas skaņdarbu, vai arī teātra izrādes fragmentu (pēc izvēles). Tāpat arī jāanalizē viens laikmetīgs starpdisciplinārs mākslas darbs – balstoties mākslinieciskās izteiksmes līdzekļos, jāinterpretē mākslas darba ideja, jāiepazīstas ar citu cilvēku viedokļiem par šo starpdisciplināro mākslas darbu, jāsalīdzina un jāpamato savs viedoklis iepretim vienam no tiem pēc izvēles.

Eksāmena 2. daļas mākslas darba vai kultūras notikuma idejas formulēšana sastāv no prasmēm – definēt pētāmo problēmu, mērķi un mērķauditoriju, detalizēti aprakstīt paša mākslas darba vai kultūras notikuma ideju/ieceri, iezīmēt tā īstenošanas plānu, kā arī reflektēt par iedvesmas avotiem un idejas tapšanas kultūras kontekstu.

Eksāmena norise

Vienu dienu pirms noteiktā eksāmena dienas paredzēts sagatavošanās posms 2. daļai – VISC publicēs vairākus citātus, no kuriem tu varēsi izvēlēties vienu, ar kuru turpināsi strādāt eksāmena 2. daļas uzdevumos. Tev būs jāsaprot, par kādu tematu izvēlētais citāts ir, un jāformulē tā aktualitāte vai tajā ietvertā problēma. (Par turpmākajiem 2. daļas uzdevumiem vari vairāk uzzināt metodisko ieteikumu 6. nodaļā.)

Pats eksāmens norit vienu dienu – 1. daļa plānota 120 minūtes. Tai seko 30 minūšu pauze, kuras laikā vari atpūsties. 2. daļa ir 90 minūtes. Atceries, ka 2. daļas sākumā tev būs rakstiski jāapliecina, ka priekšizpētes darbs ir veikts patstāvīgi. Ja priekšizpētes darbā tiks konstatēts autortiesību pārkāpums (ja tava mākslas darba vai kultūras notikuma ideja ir plaģiāts), viss eksāmens automātiski tiks uzskatīts par nenokārtotu.

Detalizēts eksāmena norises apraksts tiks publicēts VISC vietnē pirms eksāmena.

Vairāk informācijas par eksāmena uzbūvi, saturu un norisi: [Kultūra un māksla II augstākajā mācību satura apguves līmenī. Valsts pārbaudes darba programma un paraugs.](#)

2.4. Vērtēšana

Eksāmens tiks vērtēts atbilstoši vērtēšanas kritērijiem. Punktus piešķir vai nu atbilstoši konkrētai pareizajai atbildei (piemēram, 1. daļas 1. uzdevums – [darba parauga](#) 17. lpp.) vai atbildes precizitātei (piemēram, 2. daļas 4. uzdevums – [darba parauga](#) 20. lpp.). Atbildes uz atvērtajiem jautājumiem, kuri paredz tava patstāvīga sprieduma formulējumu un uz kuriem var sniegt ļoti dažādas kvalitātes atbildes, tiks vērtētas, izmantojot snieguma līmeņu aprakstus, kas sastāv no vairākiem kritērijiem. Visi kritēriji balstās standarta prasībās ([sasniedzamie rezultāti – Kultūras izpratne un pašizpaušme mākslā](#)). Katram atbildes kritērija snieguma līmenim var tik piešķirts noteikts punktu skaits (piemēram, 1. daļas 3.3. uzdevums – darba parauga 21. lpp.).

Eksāmena atbildi kopumā nevērtēs, ja:

- uzdevums nav izpildīts;
- uzdevuma izpildē pilnībā ignorēti uzdevuma nosacījumi;
- atbilde neatbilst ētikas normām;
- atbilde ir daļējs vai pilnīgs plaģiāts.

Lai izdodas!

3. CIK GATAVS ESMU ŠOBRĪD?

Lai efektīvi gatavotos eksāmenam, svarīgs priekšnoteikums ir diagnosticēt jeb izvērtēt, kuras eksāmenā nepieciešamās zināšanas un prasmes un kādā līmenī, tavuprāt, tev jau ir un kuras vēl jāpilnveido. Tādēļ šajā nodaļā tev būs iespēja saprast, kas tev padodas labāk un kas vēl jāuzlabo. Tā tu varēsi izvirzīt sev personīgi noderīgus un efektīvus mācību mērķus. Ja ir skaidrs mērķis, tad to sasniegt ir nesalīdzināmi vieglāk, nekā tad, ja tāda nav.

3.1. Cik laika man atlicis?

Vispirms godīgi sev pasaki, cik daudz laika vēl ir līdz eksāmenam. Tas palīdzēs fokusēties uz būtisko, nevis radīs satraukumu par to, ka laika vairs nav.

- Man ir pietiekami daudz laika – mēnesis vai vairāk.
- Jūtu, ka laika nav daudz, jāiespringst.
- Nav. Nu tikpat kā nav. Trīs vai mazāk dienu.

5. un 6. nodaļā tev ir iespēja izvēlēties tās mācīšanās stratēģijas, kas atbilst laikam, kas tev līdz eksāmenam vēl atlicis.

3.2. Kādas ir manas šī brīža zināšanas un prasmes?

1. Izpēti eksāmena darba paraugu. Tur tu atradīsi gan uzdevumus, gan skolēnu atbildes un to vērtējuma skaidrojumus. Atceries – tas ir tikai paraugs. Īstajā eksāmenā uzdevumi būs līdzīgi, taču tiks iekļauti citi mākslas darbi un citāti. Iespējams, atšķirsies arī uzdevuma formulējumi, taču pats eksāmena princips un tajā nepieciešamās prasmes paliks tās pašas. Eksāmena paraugu atradīsi [šeit](https://mape.skola2030.lv/resources/14007): <https://mape.skola2030.lv/resources/14007>.
2. Izpēti savus “Kultūra un māksla II” pierakstus, atgriezenisko saiti, ko par dažādām zināšanām un prasmēm esi saņēmis no skolotāja un klasesbiedriem, un mācību darbu vērtējumus mācību gada laikā (izpēti ne tikai pašas atzīmes, bet procentus katrā kritērijā!) un apkopo rezultātus sev ērtā veidā.

Ja tev šādas informācijas nav, pārdomā savu esošo pieredzi kultūras un mākslas jomā: 1) kādas, tavuprāt, tev ir zināšanas par kultūrvēsturiskiem periodiem, mākslas stiliem, vizuālās mākslas, mūzikas un teātra mākslinieciskās izteiksmes līdzekļiem, 2) kā tev līdz šim ir izdevies analizēt un interpretēt dažādu mākslu darbus un 3) visbeidzot – kāda tev ir pieredze, pašam izdomājot mākslas darba vai kāda kultūras notikuma ideju/ieceri un tās konceptuālo aprakstu.

3. Pamatojoties uz iepriekš minēto informāciju, izvērtē un atzīmē, kādā līmenī šobrīd ir tavas zināšanas un prasmes. (Norādītā zināšanu un prasmju numerācija ir saglabāta šī materiālā 5. un 6. nodaļā. Tas nozīmē - ja vēlies attīstīt kādu konkrētu prasmi, atceries tās numuru un meklē, kā to iemācīties, 5. vai 6. nodaļā!)

Zināšanas/prasmes			Ir slikti	Normāli, bet brīžiem ir problēmas	Domāju, ka labi
Eksāmena 1. daļa					
1.	Kultūrvēsturiskie periodi, stili, virzieni	Protu atpazīt un raksturot dažādu kultūrvēsturisko periodu pazīmes.			
2.		Protu atpazīt un raksturot mākslas stilu un virzienu iezīmes.			
3.	Mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi	Protu mākslas darbos noteikt vizuālās mākslas mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus.			
4.		Protu mākslas darbos noteikt mūzikas mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus.			
5.		Protu mākslas darbos noteikt teātra mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus.			
6.	Prasme analizēt un interpretēt mākslas darbu	Protu paskaidrot, kā vizuālās mākslas, mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi ietekmē darba ideju/vēstījumu.			
7.		Protu paskaidrot, kā mūzikas mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi ietekmē darba ideju/vēstījumu.			
8.		Protu paskaidrot, kā teātra mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi ietekmē darba ideju/vēstījumu.			
9.		Protu paskaidrot, kā starpdisciplināra mākslas darba mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi ietekmē darba ideju/vēstījumu.			
10.		Protu formulēt pamatotu viedokli par mākslas darba ideju, pamatojumā izmantojot faktus par darba formu un saturu.			
11.		Protu skaidrot mākslas darba saturu, ideju un formu, saistot to ar kultūrvēsturiskiem un kultūrsociāliem kontekstiem.			

Eksāmena 2. daļa					
1.	Konkretizētā temata aktualitāte vai problēma	<u>Protu aprakstīt² sava mākslas darba vai kultūras notikuma temata aktualitāti vai problēmu, pamatot³ to, izmantojot konkrētus faktus no politiskiem, ekonomiskiem un/vai kultūrsociāliem kontekstiem.</u>			
2.	Idejas izpētes un izstrādes process	<u>Protu aprakstīt divus radošo risinājumu piemērus (mākslas darbus, filmas, izstādes vai citus kultūras notikumus) Latvijā un pasaulē, skaidrojot to saistību ar izvēlēto tematu.</u>			
3.	Mākslas darba vai kultūras notikuma apraksts	<u>Protu aprakstīt savu mākslas darba vai kultūras notikuma ieceris atbilstoši izvirzītajam mērķim un aktualitātei vai problemātikai.</u>			
4.	Mērķis un mērķa auditorija	<u>Protu definēt⁴ mākslas darba vai kultūras notikuma mērķi.</u>			
5.		<u>Protu definēt mākslas darba vai kultūras notikuma mērķauditoriju.</u>			
6.	Mākslas darba vai kultūras notikuma apraksts	<u>Protu izdomāt mākslas darba vai kultūras notikuma nosaukumu, kas atbilst tā idejai.</u>			
7.		<u>Protu izdomāt un aprakstīt mākslas darba vai kultūras notikuma svarīgāko elementu, kas atbilst tā idejai.</u>			
8.		<u>Protu izvēlēties mākslas darba vai kultūras notikuma formātu, kas ir atbilstošs izvēlētajai mērķauditorijai.</u>			
9.	Īstenošanas plāns	<u>Protu izveidot mākslas darba vai kultūras notikuma idejas īstenošanas plānu.</u>			
10.	Idejas izpētes un izstrādes process	<u>Protu aprakstīt savus iedvesmas avotus un to saistību ar savu iecerī.</u>			

² Aprakstīt – sistēmiski, noteiktā un loģiskā secībā izklāstīt, uzrakstīt atbilstoši noteiktajiem kritērijiem, neiekļaujot pamatošanu, izskaidrošanu.

³ Pamatot – izveidot skaidrojumu, izmantojot atsauci uz konkrētu informāciju (fakti, dati, cēloņi, novērojumi, iemesli, spriedumi u. tml.).

⁴ Definēt – formulēt veseluma (objekta, jēdziena, fakta, procesa, pazīmes, problēmas, risinājuma u. tml.) pazīmju kopumu, sniegt precīzu raksturojumu.

3.3. Kā man gatavoties eksāmenam?

Skaidrs mērķis palīdz daudz efektīvāk nonākt pie tā, ko vēlies. Tādēļ, ņemot vērā to, cik laika tev ir palicis, un to, kuras prasmes tev vēl būtu jāpaspēj pilnveidot, izvirzi sev mācīšanās mērķi! Ja mērķi ir vairāki, tad izpildi zemāk esošo tabulu par katru mērķi!

Mans plāns, gatavojoties eksāmenam

Kāds ir mans personīgais mācību mērķis līdz eksāmenam?	Kādēļ man tas ir nozīmīgs?	Kā plānoju to atlikušajā laikā īstenot? (<i>Mini konkrētas darbības pa soļiem! Esi reāls – ņem vērā laiku, cik vēl palicis līdz eksāmenam!</i>)
		1. 2. 3. 4. 5. 6. ...

Dienas plāns

Sadali plānotos darba soļus atbilstoši dienām, cik vēl ir līdz eksāmenam un kurās plāno reāli mācīties! Katrai dienai sagatavo savu mācīšanās uzdevumu plānu. Ja nepieciešams, procesā plānu pielāgo.

1. diena

Šodienas uzdevums: _____

Dienas sākumā		Dienas beigās	
Paveicamās darbības	Paredzētais laiks	Paveiktais	Secinājumi par turpmāko
1.			
2.			
3.			
4.			

4. KĀ EFEKTĪVI MĀCĪTIES PAŠAM?

Gatavošanās eksāmenam patstāvīgi ir lieliska iespēja tev stiprināt kādas konkrētas prasmes vai zināšanas sev ērtā laikā un veidā. Tam ir arī savi izaicinājumi, piemēram, nav tiešā kontakta ar skolotāju un citiem klasesbiedriem, pašam jāizvirza mācīšanās mērķi un jāorganizē savs laiks, var rasties jautājumi, ar kuriem ir grūtības pašam tikt galā.

Turpmāk ir apkopoti daži pārbaudīti ieteikumi, kā efektīvi mācīties patstāvīgi.

1. Mācīšanās vieta ir svarīga, tāpēc **padomā par apgaismojumu un aprīkojumu** (piemēram, ērts krēsls un galds, datora austiņas), novērs iespējamus traucēkļus (piemēram, aizver sociālos tīklus, ieslēdz telefonam klusuma režīmu vai vēl labāk – izslēdz to), sagādā visu nepieciešamo (piemēram, pierakstu kladi, ūdeni, kafiju).
2. Rūpīgi **iepazīsties ar eksāmena prasībām**, formu un [paraugu](#). Iespējams, pirmo reizi redzot to, ko no tevis sagaida eksāmenā, jutīsies apmulsis. Tas ir pilnīgi normāli. Mēģini nomierināties un ņem vērā metodiskos ieteikumus.
3. **Izveido efektīvu mācīšanās plānu**. Uzraksti savu mērķi šīm mācībām, kas ir tās prasmes, zināšanas, kuras gribi iemācīties. Esi ļoti konkrēts. (To, kā izvirzīt sev mācīšanās mērķi, skaties iepriekšējā nodaļā.)
4. **Izvēlies mācībām atbilstošāko laiku**. Saskaņo to ar savu ģimeni, lai viņi zina, ka tevi tajā laikā nevar traucēt. Turies pie sava mācību plāna tā, it kā tās būtu klātienē mācības, uz kurām jādodas un kurās jāpavada noteikts laiks.
5. **Izdomā sev atalgojumu sistēmu** – kad esi plānotos uzdevumus paveicies, apbalvo sevi ar kādu veselīgu našķi vai mīļāko TV pārraidi. Tas sūtīs pozitīvus signālus smadzenēm un veidos pozitīvas asociācijas ar mācīšanos.
6. **Apzini savus mācīšanās paradumus**, kas tev palīdz un kas traucē mācīties. Izmanto tādus paņēmienus, kas tieši tev palīdz efektīvāk mācīties. Varbūt tev patīk veidot kopsavilkumus? Varbūt būtiskāko informāciju ierakstīt audioformātā? Varbūt tev patīk veidot shēmas, tabulas vai infografikus? Bet varbūt tev palīdz sarunas ar citiem, kas gatavojas tam pašam eksāmenam? Der viss, kas tev palīdz.
7. **Apmāni vēlmi prokrastinēt**. Ļoti iespējams, ka tev būs kārdinājums prokrastinēt jeb atlikt mācīšanos uz vēlāku laiku vai pat uz pēdējo brīdi, taču turies tam pretī. Tev palīdzēs, ja darbus sadalīsi mazos, paveicamos soļos, koncentrēsi savu uzmanību tikai uz tiem, novērsīsi iespējas tikt iztraucētam. Nepārmet sev, ja kādā brīdī “paslīd kāja” ieskatīties telefonā vai “tikai uz brīdi” aiziet uz virtuvi. Turpini darbu, pieturoties pie izvirzītajiem mērķiem.
8. **Ņem pārtraukumus un uzlādē sevi**. Izkusties, paēd, lieto daudz šķidruma, izvēdini telpu. Nomaini vidi un, ja ir iespēja, izej ārā. Ja jūti emocionālu spriedzi, mēģini elpot dziļāk un lēnāk, dalies savās emocijās ar kādu, kam uzticies, pavigro vai izbrauc ar velosipēdu.
9. **Ļauj sev kļūdīties**. Atceries, ka katrs misēklis ir iespēja izaugsmei.

10. **Ja rodas grūtības, vērsies pēc palīdzības.** Palīdzība var būt dažāda: vari vērsties pie kāda cilvēka, kam uzticies, piemēram, skolotāja, vecākiem, trenera, psihologa, draugiem, vari arī meklēt risinājumus pats, piemēram, ievadot ar situāciju saistītus atslēgvārdus interneta meklētājā. Šādā gadījumā atceries kritiski izvērtēt informāciju.
11. Lai tava mācīšanās būtu efektīvāka, **sameklē sev mācīšanās partneri.** Ja iespējams, veidojiet mācīšanās komandu, lai varat apspriest redzēto un izlasīto. Kopā jautrāk!

Papildus par pašvadītu mācīšanos jeb spēju pašam mācīties bez citu uzraudzības vari uzzināt šeit: [Pašvadītas mācīšanās ceļvedis](#).

5. KĀ SAGATAVOTIES EKSĀMENA 1. DAĻAI?

5.1. Ievads

Eksāmena 1. daļas uzdevumi pārbauda tavu vispārējo izpratni par kultūrvēsturiskajiem periodiem – kāda ir to secība un galvenās pazīmes, prasmi noteikt stilu un virzienu iezīmes, kā arī prasmi analizēt laikmetīgās mākslas darbus, saskatot tajos mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus un to saikni ar mākslas darbu ideju un vēstījumu. Tādēļ uzdevumos ir gan jautājumi ar iespēju izvēlēties piedāvāto atbildi, gan arī vieta tavām domām. No tevis sagaida kodolīgu un pamatotu viedokļa izklāstu. Arī formulējot savu attieksmi, neaizmirsti par tās pamatojumu ar mākslas darbā saskatīto un par korektumu. Centies izvairīties no kategoriskajiem vērtējumiem, taču nevairies no tev zināmu faktu un terminu lietojuma, piedāvājot savu skatījumu.

5.2. Zināšanas, izpratne un prasmes

Eksāmena 1. daļā iekļauti uzdevumi, kuros parādīsi savas **zināšanas un izpratni** par

- dažādu kultūrvēsturisko periodu pazīmēm;
- mākslas stilu un virzienu iezīmēm;
- mākslinieciskās izteiksmes līdzekļiem.

1. daļas uzdevumi ļauj tev parādīt arī **prasmes**, kuras esi apguvis, mācoties padziļināti kursu “Kultūra un māksla II”:

- **noteikt** un **aprakstīt** mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus mākslas darbos;
- **raksturot** mākslas darbā izmantotos mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus, uzbūvi, stilistiskās iezīmes;
- **analizēt** mākslas darbus, paskaidrojot, kā mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi ietekmē mākslas darba ideju/vēstījumu;
- **formulēt pamatotu viedokli** par mākslas darba ideju, pamatojumā izmantojot faktus par darba formu un saturu;
- **interpretēt** mākslas darbus, sasaistot mākslas darba saturu, ideju un formu ar kultūrvēsturiskiem un kultūrsociāliem kontekstiem.

Eksāmena 1. daļas testa veida uzdevumi un prasmes tajos

Uzdevums	Diagnosticā noteiktā prasme
1. uzdevums	1. Protu atpazīt un raksturot dažādu kultūrvēsturisko periodu pazīmes.
2. uzdevums	1. Protu atpazīt un raksturot dažādu kultūrvēsturisko periodu pazīmes.
	2. Protu atpazīt un raksturot mākslas stilu un virzienu iezīmes.

3. uzdevums* * Uzdevumā jāizvēlas viens no mākslas veidiem.	3., 4., 5. Protu mākslas darbos noteikt vizuālās mākslas, mūzikas, teātra jomas mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus.
	6., 7., 8. Protu paskaidrot, kā vizuālās mākslas, mūzikas, teātra jomas mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi ietekmē darba ideju/vēstījumu.
	10. Protu formulēt pamatotu viedokli par mākslas darba ideju, pamatojumā izmantojot faktus par darba formu un saturu.
4. uzdevums	9. Protu paskaidrot, kā starpdisciplināra mākslas darba mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi ietekmē darba ideju/vēstījumu.
	10. Protu formulēt pamatotu viedokli par mākslas darba ideju, pamatojumā izmantojot faktus par darba formu un saturu.
	11. Protu skaidrot mākslas darba saturu, ideju un formu, saistot to ar kultūrvēsturiskiem un kultūrsociāliem kontekstiem

5.3. Ko un kā iemācīties?

Mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi

Prasme	Kā es to pats varu iemācīties, attīstīt?
3. Protu mākslas darbos noteikt vizuālās mākslas mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus. 4. Protu mākslas darbos noteikt mūzikas mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus. 5. Protu mākslas darbos noteikt teātra jomas mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus.	JA LAIKA IR PIETIEKAM 1. Izveido tabulu, kurā ierakstīsi pēc iespējas vairāk dažādu izteiksmes līdzekļu katrā mākslas veidā. Atsevišķu tabulu izveido par starpdisciplināru mākslas darbu izteiksmes līdzekļiem. 2. Apkopo tos izteiksmes līdzekļus, kuri ir raksturīgi visām mākslām. 3. Ieraksti katrā ailē piemēru, kā šis izteiksmes līdzeklis izpaužas attiecīgajā mākslā. 4. Tabulā par starpdisciplināru mākslas darbu ieraksti izteiksmes līdzekļus, kuri var mijiedarboties, sasaistot dažādas mākslas jomas, kā arī tos, kuri sasaista un eksperimentē ar dažādu tehniku un formātu saplūdināšanu. Atrodi spilgtus piemērus katram minētajam līdzeklim. JA LAIKS IR IEROBEŽOTS 1. Izveido tabulu, kurā ierakstīsi izteiksmes līdzekļu piemērus katrā mākslas veidā. Atsevišķu tabulu izveido par starpdisciplināru mākslas darbu izteiksmes līdzekļiem.

	2. Sameklē vismaz trīs mākslas darbu piemērus no dažādiem periodiem un no dažādām mākslas jomām. 3. Piemērus ieraksti tabulā, ieraksti tajā arī tos izteiksmes līdzekļus, kurus tu vari saskatīt izvēlētajā mākslas darbā. 4. Atzīmē, kuri no minētajiem izteiksmes līdzekļiem raksturo konkrēto mākslas veidu, bet kurus izmanto visās mākslās. 5. Atzīmē, kuri no minētajiem izteiksmes līdzekļiem var mijiedarboties starpdisciplinārā mākslas darbā. Atrodi vienu spilgtu piemēru.
	JA LAIKA TIKPAT KĀ NAV 1. Izveido tabulu, kurā ierakstīsi izteiksmes līdzekļu piemērus katrā mākslas veidā. 2. Ieskaties digitālo mācību līdzekļu piedāvātajā laika līnijā un atslēgējdzienos, kuri attiecas uz mākslinieciskās izteiksmes līdzekļiem. Ieraksti tos tabulā. 3. Sameklē vismaz pa vienam mākslas darbu piemēram no dažādiem laikmetiem un no dažādām mākslas jomām, kuros ir izmantoti minētie izteiksmes līdzekļi. 4. Atzīmē, kuri no minētajiem izteiksmes līdzekļiem var mijiedarboties starpdisciplinārā mākslas darbā. Atrodi vienu spilgtu piemēru.

Tabulas piemērs: kopsavilkums par mākslinieciskās izteiksmes līdzekļiem

Māksla	Mūzika	Teātra māksla	Visas mākslas
Ritms Piemērs: ...	Ritms Piemērs: ...	Ritms Piemērs: ...	Ritms
Kolorīts Piemērs: ...	Tembrs Piemērs: ...	Grims, tērpi Piemērs: ...	
		Gaismu partitūra scenogrāfijā	

Tabulas piemērs: starpdisciplināra mākslas darba mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi.
Paskaidrojumu par to, kas ir starpdisciplinārs mākslas darbs sk. sadaļā par piekļuves nosacījumiem.

Mākslinieciskās izteiksmes līdzekļu mijiedarbība starp mākslām	<i>Piemēri.</i> - Kinētiskā skulptūra savienojumā ar videoprojekciju. ...
Mākslinieciskās izteiksmes līdzekļu krustošanās	<i>Piemēri.</i> - Otrreiz pārstrādātu materiālu apvienojums ar nolietotām ierīcēm kinētiskā (kustīgā) instalācijā. Piemēram, pārstrādātu plastmasas atkritumu un nolietotu mobilo telefonu korpusu apvienojums kustīgā instalācijā ar skaņas pavadījumu. ...

Kultūrvēsturisko periodu, stilu, virzienu iezīmes

Prasme	Kā es to pats varu iemācīties, attīstīt?
1. Protu atpazīt un raksturot dažādu kultūrvēsturisko periodu pazīmes.	JA LAIKA IR PIETIEKAMI 1. Padomā un ieskicē domu karti par katra kultūrvēsturiskā perioda pazīmēm, kādas tās var būt. Pieraksti arī piemērus. Atceries, ka periods aptver ilgstošu laika periodu – gadsimtu un pat vairākas simtgades, tādēļ jāizvēlas tādas pazīmes, kas raksturo visu periodu. 2. Izveido tabulu, kurā hronoloģiskā secībā norādi kultūrvēsturiskos periodus un to pazīmes. Ņem vērā attiecīgā perioda cilvēku pasaules uzskatu un uztveri, izpratni par cilvēka lomu, sabiedrības iekārtu, normas, mākslas funkcijas, skaistuma izpratni u. c. Kā atgādni vari izmantot eksāmena programmā atrodamo tabulu par kultūrvēsturiskajiem periodiem, stiliem un virzieniem (11. lpp.).

	3. Sameklē piemērus no katra mākslas veida (vizuālā māksla, mūzika, teātra māksla). Veidojot tabulu, izmanto ne tikai laika līniju, kura ir atrodamā digitālajos mācību līdzekļos, bet arī Nacionālās enciklopēdijas šķirklus. Mācies kopā! Kopā ar klasesbiedriem izdomā kādu spēli, lai pārbaudītu savu atmiņu un izpratni (piemēram, kultūrvēsturiskais loto – mākslas darbu reprodukcijas un kultūrvēsturisko posmu raksturojumi). Mācies vienatnē! Ja patīk mācīties vienam pašam, var pārbaudīt savas zināšanas, pildot uzdevumus mākslas un kultūras vēsturē, kuri ir domāti atmiņas un vērtīguma attīstīšanai, piemēram, Izglītība, zinātne un kultūra jaunajos laikos. Pasaules vēsture, 8. klase. Intelektuālajai izklaidei var izmantot arī mācīšanās platformā <i>Kahoot!</i> piedāvātos testus. JA LAIKS IR IEROBEŽOTS Izveido tabulu, kurā hronoloģiskajā secībā norādi kultūrvēsturiskos laikmetus un to pazīmes. Atbalstam izmanto digitālajos mācību līdzekļos piedāvātās laika līnijas, kā arī laika līniju, kuru veidoji nodarbībās kopā ar klasesbiedriem. Mācies kopā! 1. Kopā ar klasesbiedriem izveido domu karti par iespējamām kultūrvēsturiskā perioda pazīmēm, sakārto tās loģiskajās grupās. Ņem vērā tādas kategorijas kā pasaules uzskats un uztvere, izpratne par cilvēka lomu, sabiedrības iekārta, normas, mākslas funkcijas, skaistuma izpratne. 2. Sadaliet savā starpā periodus un sameklējiet atbilstošus piemērus no dažādiem mākslas veidiem (vizuālā māksla, mūzika, teātris). 3. Ievietojiet piemērus izveidotajā tabulā.
--	---

	Mācies vienatnē! Ja apkopo kultūrvēsturisko periodu raksturojošās pazīmes patstāvīgi, uzreiz sameklē vienu atbilstošu mākslas darba piemēru un ievieto to tabulā. Pirms eksāmena tas palīdzēs tev gūt pārskatu par visiem periodiem. JA LAIKA TIKPAT KĀ NAV Izveido tabulu, kurā hronoloģiskajā secībā būtu norādīti kultūrvēsturiskie periodi un to pazīmes. Atbalstam izmanto digitālajos mācību līdzekļos piedāvātās laika līnijas ar iespējamām kultūrvēsturisko periodu pazīmēm. Izmantojot minētās pazīmes, ieraksti savā tabulā, tavuprāt, svarīgākās, domājot par to, kas raksturo attiecīgā perioda cilvēku pasaules uzskatu, sabiedrības iekārtu, normas, mākslas funkciju, skaistuma izpratni u. c.
2. Protu atpazīt un raksturot mākslas stilu un virzienu iezīmes.	Izveido savu stilu mapi, kurā hronoloģiskā secībā apkopo vēsturiskos (līdz 19. gs. vidum) un jaunāko laiku (19. gs. otrā puse–20. gs.) stilus un virzienus, to iezīmes un atlasītos darbu piemērus. Kā atgādni vari izmantot eksāmena programmā atrodamo tabulu par kultūrvēsturiskajiem periodiem, stiliem un virzieniem (11. lpp.). JA LAIKA IR PIETIEKAMI Lai stilu mape būtu pārskatāmāka, sāc ar kopsavilkumu par iezīmēm, tad meklē atbilstošus piemērus no dažādiem mākslas veidiem: - stila izpaušmes mākslā ir atšķirīgas dažādos mākslas veidos, tāpēc vēlams pievienot pa vienam piemēram no arhitektūras, tēlniecības, glezniecības, lietišķās mākslas; - stila izpaušmes mūzikā var sadzirdēt konkrētā skaņdarbā, to nosaukumu droši var pievienot; - stila un virziena izpaušmes teātrī var pamanīt gan dramaturģijā, gan režijā, tāpēc pārskatāmībai labāk ir pievienot konkrētas lugas iestudējuma nosaukumu, režisora vārdu un gadu. Ja ir iespējams, var pievienot arī attēlu, kurā varētu ieraudzīt scenogrāfiju, mizanscēnu, aktieru tērpus, – tā var labāk atcerēties mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus. Atbalstam vari izmantot digitālajos mācību līdzekļos piedāvātās laika līnijas, kā arī savu tabulu par kultūrvēsturiskajiem periodiem, kuru izveidoji, gatavojoties eksāmenam.

	Vari pārbaudīt savas zināšanas, pildot uzdevumus mākslas un kultūras vēsturē, kuri ir domāti atmiņas un vērtīguma attīstīšanai, piemēram, testi par 20. gs. sākuma mākslas virzieniem. Kultūra 20. gs. sākumā: Māksla – satura rādītājs. Pasaules vēsture, 9. klase.						
	JA LAIKS IR IEROBEŽOTS Izveido atgādni, kurā apkopo vēsturiskos (līdz 19. gs. vidum) un jaunāko laiku (19. gs. otrā puse–20. gs.) stilus un virzienus, to iezīmju atslēgvārdus un atlasītus darbu piemērus. Kā atgādni vari izmantot eksāmena programmā atrodamo tabulu par kultūrvēsturiskajiem periodiem, stiliem un virzieniem (11. lpp.). Atbalstam vari izmantot digitālajos mācību līdzekļos piedāvātās laika līnijas, kā arī savu tabulu par kultūrvēsturiskajiem periodiem, kuru izveidoji, gatavojoties eksāmenam. Atgādnei var izmantot šādu tabulas struktūru: <table><tr><td>Stils/virziens</td><td>Iezīmes (atslēgvārdi)</td><td>Piemēri (vizuālā māksla, mūzika, teātra māksla)</td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table>	Stils/virziens	Iezīmes (atslēgvārdi)	Piemēri (vizuālā māksla, mūzika, teātra māksla)			
Stils/virziens	Iezīmes (atslēgvārdi)	Piemēri (vizuālā māksla, mūzika, teātra māksla)					
	JA LAIKA TIKPAT KĀ NAV 1. Izveido atgādni, kurā apkopo vēsturiskos (līdz 19. gs. vidum) un jaunāko laiku (19. gs. otrā puse–20. gs.) stilus un virzienus, to iezīmju atslēgvārdus un atlasītus darbu piemērus. 2. Atslēgvārdus vari izrakstīt no laika līnijām, izmantojot <i>Skola2030</i> digitālos mācību līdzekļus. 3. Atslēgvārdiem pievieno vienu piemēru, kurš atgādinās tev par to, kā izpaužas stils vai virziens. Atbalstam vari izmantot <i>Skola2030</i> digitālajos mācību līdzekļos piedāvātās laika līnijas, kā arī savu tabulu par kultūrvēsturiskajiem periodiem, kuru izveidoji, gatavojoties eksāmenam. Atgādnei var izmantot šādu tabulu:						

	Stils/virziens	Iezīmes (atslēgvārdi)	Piemērs

Prasme analizēt un interpretēt mākslas darbu

Prasme	Kā es to pats varu iemācīties, attīstīt?
<i>Prasme analizēt nozīmē sadalīt informāciju (tekstu, attēlu, skaņdarbu, izrādi vai ko citu) daļās, tās raksturot un aprakstīt sakarības starp tām. Mākslas un kultūras jomā tas nozīmē saprast, kādas ir mākslas darba sastāvdaļas (piemēram, mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi, konteksts, ideja) un prast skaidrot, kā tās mijiedarbojas. Tas ir priekšnoteikums, lai veidotu par mākslas darbu pamatotu viedokli.</i>	
Prasme analizēt un interpretēt mākslas darbu ietver: 6. Protu paskaidrot, kā vizuālās mākslas, mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi ietekmē darba ideju/vēstījumu. 7. Protu paskaidrot, kā mūzikas mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi ietekmē darba ideju/vēstījumu.	JA LAIKA IR PIETIEKAMI Mācies kopā! 1. Analizēt vienatnē var būt visai garlaicīgi, tādēļ atrodi klasesbiedrus vai citus vienaudžus, kas arī grasās kārtot eksāmenu, iepazīstieties ar to, kas ir analīze un kā iespējams analizēt mākslas darbus. 2. Apmeklējiet vienu laikmetīgu vizuālās mākslas izstādi, vienu koncertu un vienu teātra izrādi. 3. Pēc katra apmeklējuma ieplānojiet apmēram divas stundas laika sarunām. Organizējot sarunas, ņemiet vērā ieteikumus. 3.1. Atrodiet kādu klusu, omulīgu, sarunām piemērotu vietu un iekārtojieties tajā. 3.2. Sākumā vēl nesāciet runāt, bet apkopojiet domas par to, ko piedzīvojāt, katrs individuāli atbildot uz jautājumiem: Kādas emocijas man šī izstāde, koncerts vai izrāde radīja? Kāda bija izstādes, koncerta vai izrādes ideja? Kādus mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus mākslinieks(-i) izmantoja, lai to paustu? Vai māksliniekam(-iem) tas izdevās? Kas mani pārsteidza mākslinieciskās izteiksmes līdzekļu izvēlē un savienojumā? Ko, ja varētu, es mainītu? Kāpēc?

8. Protu paskaidrot, kā teātra mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi ietekmē darba ideju/vēstījumu. 9. Protu paskaidrot, kā starpdisciplināra mākslas darba mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi ietekmē darba ideju/vēstījumu. 10. Protu formulēt pamatotu viedokli par mākslas darba ideju, pamatojumā izmantojot faktus par darba formu un saturu. 11. Protu skaidrot mākslas darba saturu, ideju un formu, saistot to ar kultūrvēsturiskiem un kultūrsociāliem kontekstiem.	3.3. Sarunājieties brīvā formā par pieredzēto izstādi, koncertu vai pasākumu, atbildot uz minētajiem jautājumiem. Ja vēlaties, varat tos iepriekš uzrakstīt uz lapiņām, nolikt tās uz galda ar muguriņām uz augšu un pa vienai lozēt, līdz atbildēts uz visiem jautājumiem. Droši papildiniet jautājumu klāstu. 3.4. Droši jautā saviem sarunas biedriem, ja kaut ko nesaproti. Lūdz precizēt, ja, tavuprāt, atbilde ir pavirša vai virspusēja. Atceries – nekritizē, bet izrādi patiesu interesi. Kritika sarunu bremsē un reizēm pat iznīcina, bet patiesa interese sarunu padara aizraujošu un dziļu. 3.5. Kad esat izrunājuši atbildes uz visiem jautājumiem, katrs sev noformulējiet un pamatojiet, kāpēc šī izstāde, koncerts vai izrāde ir vai nav kvalitatīvs mākslas darbs. <i>(Atceries iekļaut: skaidrojumu par mākslinieciskās izteiksmes līdzekļu ietekmi uz darba ideju; pamatojumā – faktus par darba saturu un formu; sasaisti starp darba saturu, ideju, formu un kontekstiem, kuros šis darbs tapis.)</i> Domas droši var atšķirties. Galu galā – patstāvīgi domājot, nav iespējams izdomāt divas identiskas domas. Lai veicas! Ja nekādi neizdodas atrast domubiedrus, ar ko kopā apmeklēt kultūras un mākslas pasākumus un pēc tam tos omulīgā gaisotnē apspriest, bet tev tomēr labāk patīk mācīties sarunājoties, noskaties kādu kultūras raidījumu, noklausies koncertu vai noskaties teātra izrādi televīzijā vai ierakstā kopā ar vecākiem vai citiem radiem. Pēc tam palūdz, lai viņi šo pieredzi pārrunā ar tevi. Ja esat drosmīgi, izmantojiet iepriekš ieteikto metodi ar jautājumiem uz lapiņām. Tomēr esi uzmanīgs – iespējams, argumentācijā pārspēsi savus mājiniekus. Mācies vienatnē! 1. Ja vēlies mācīties vienatnē vai arī nekādi neizdodas sarunāt nevienu, ar ko kopā apspriest savu kultūras un mākslas pieredzi, tad apmeklē izstādes, koncertus, izrādes pats vai skaties tos televīzijā vai ierakstos. 2. Pēc tam formulē savas domas par pieredzēto, pierakstot atbildes uz iepriekš minētajiem jautājumiem. <i>(Atceries, ka nepieciešams iekļaut skaidrojumu par mākslinieciskās izteiksmes līdzekļu ietekmi uz darba ideju; pamatojumā – faktus par darba saturu un formu; sasaisti starp darba saturu, ideju, formu un kontekstiem, kuros šis darbs tapis.)</i> 3. Kad tas paveikts, atrodi par noskatīto izrādi vai dzirdēto koncertu recenzijas internetā vai laikrakstos, piemēram, "Kultūras Diena" vai "Ir" un salīdzini savas domas ar mākslas kritiķu analīzi. Kādus mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus ir minējuši kritiķi, un kā viņi skaidro to iedarbību uz izstādes, koncerta vai izrādes ideju, vēstījumu? Vai jūsu domas atšķiras?
--	--

	Svarīgi – nelasi recenzijas pirms esi formulējis savas domas! Tu mācies domāt, analizēt un argumentēt patstāvīgi. Tas vēlāk būs jādara arī eksāmenā un neskaitāmas reizes dažādās situācijās dzīvē, tādēļ neuztraucies, ja sākumā tev domu nav vai tās šķiet neveiklas – soli pa solim atbildi uz jautājumiem, un tu redzēsi, ka viedoklis radīsies. Ja vēlies vēl vairāk stiprināt šo prasmi, dodies uz “Kultūra un māksla II” digitālā mācību līdzekļa 1. temata “Emociju atspoguļojums kultūrā” 1.1. apakštemata 5. uzdevumu par analītisko komentāru: https://skolo.lv/mod/hvp/view.php?id=34366193! Izvērtē savu darbu pēc analītiskā komentāra kritērijiem un secini, kā tev vēl trūkst, lai šo prasmi attīstītu. Ja nepieciešams, savas atbildes papildini.
	JA LAIKS IR IEROBEŽOTS 1. Izvēlies vienu māksla darbu – koncertu, izstādi/gleznu, teātra izrādi vai filmu – un atbildi uz noteiktajiem jautājumiem. - Kādas emocijas man šis mākslas darbs radīja? - Kāda bija tā ideja? - Kādus mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus mākslinieks(-i) izmantoja, lai to paustu? - Vai māksliniekam(-iem) tas izdevās? Kāpēc tā domāju? - Kas mani pārsteidza mākslinieciskās izteiksmes līdzekļu izvēlē un savienojumā? - Ko, ja varētu, es mainītu? Kāpēc? 2. Atbildes uz šiem jautājumiem jau ir neliela mākslas darba analīze. Pamēģini atbildes salikt kopā, veidojot vienotu tekstu, kurā ir gan tavas domas par darbu, gan to pamatojums. (<i>Atceries iekļaut: skaidrojumu par mākslinieciskās izteiksmes līdzekļu ietekmi uz darba ideju; pamatojumā – faktus par darba saturu un formu; sasaisti starp darba saturu, ideju, formu un kontekstiem, kuros šis darbs tapis.</i>) 3. Ja vēl ir laiks, salīdzini savu darbu ar kritiķu recenzijām. (Tomēr atceries, ka tev nav obligāti jāpiekrīt kritiķiem. Savas domas, pat ja tās izteiktas neveikli, ir daudz vērtīgākas par citu cilvēku domu atstāstu.) Izvērtē savu darbu pēc analītiskā komentāra kritērijiem un secini, kā tev vēl trūkst, lai šo prasmi attīstītu. Ja nepieciešams, savas atbildes papildini. Ja netiec galā, smelies papildu ieteikumus “Ja laika ir pietiekami”.

	JA LAIKA TIKPAT KĀ NAV Izvēlies kādu nelielu/neilgu mākslas darbu, piemēram, īsfilmu, gleznu, dziesmu, un atbilde uz noteiktajiem jautājumiem. - Kādas emocijas man šis mākslas darbs radīja? - Kāda bija tā ideja? - Kādus mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus mākslinieks(-i) izmantoja, lai to paustu? - Vai māksliniekam(-iem) tas izdevās? Kāpēc tā domāju? - Kas mani pārsteidza mākslinieciskās izteiksmes līdzekļu izvēlē un savienojumā? - Ko, ja varētu, es mainītu? Kāpēc? Izvērtē savu darbu pēc zemāk redzamajiem kritērijiem un secini, kā tev vēl trūkst, lai šo prasmi attīstītu. Ja nepieciešams, savas atbildes papildini.
	Kritēriji, kas palīdzēs izvērtēt tavu prasmi analizēt un interpretēt mākslas darbu. - Interpretē mākslas darbā pausto ideju, formulējot darba autora nolūku, attieksmi un ņemot vērā saikni ar kultūras kontekstu. Interpretē mākslas darbā pausto ideju, veidojot sakarības starp darba formu un saturu. Savu viedokli pamato, veidojot sakarības starp personisko viedokli un mākslas darbā pausto vēstījumu. - Interpretē mākslas darbā pausto vēstījumu, veidojot sakarības starp darba formu, saturu un ideju. Interpretāciju veido, ņemot vērā mākslas darba tapšanas kontekstus, piemēram, ekonomisko, politisko, sociālo un kultūras. Raksturo minētā konteksta mijietekmi ar mākslas darba vēstījumu. - Definē savu pozīciju – piekrītu/nepiekrītu un skaidro savu viedokli, papildinot/pretnostatot otra viedokļa izmantotos argumentus. Pamato savu viedokli, izmantojot līdz šim neizmantotus faktus par mākslas darbu, piedāvājot savu versiju.

6. KĀ SAGATAVOTIES EKSĀMENA 2. DAĻAI?

6.1. Ievads

Eksāmena 2. daļa sastāv no sagatavošanās posma, ko tu veiksi mājās, un eksāmenā. 2. daļas pamatā ir kompleksu problēmu risināšanas un jaunrades prasmes.

Eksāmena 2. daļas uzdevums sākas ar situācijas aprakstu (eksāmena darba paraugs, 13. lpp.).

Tu esi mākslinieks, mūziķis, teātra režisors, starpdisciplinārs mākslinieks vai kultūras notikuma kurators, kurš vēlas pieteikt jauna mākslas darba vai kultūras notikuma ideju nacionāla mēroga izsludinātā konkursā par sabiedrībai aktuāliem tematiem.

Vispirms ieteicams kārtīgi iepazīties ar konkursa pieteikuma formu eksāmena [paraugā](#).

6.2. Prasmes un to specifika

2. daļa sastāv no pieciem uzdevumiem, kuros atklājas 10 dažādas prasmes. Lai gan uzdevumi un prasmes tabulā “**Eksāmena konkursa pieteikuma formas uzdevumi un prasmes tajos**” ir uzskaitīti atsevišķi, ir svarīgi par tiem domāt kā par vienu veselumu (kur darba mērķis, mērķauditorija, problēma vai aktualitāte, pati ideja/iecere ir savā starpā saistītas un salāgotas; kur idejas/ieceres iedvesmas avota un līdz šim jau radīto mākslas darbu un/vai kultūras notikumu apraksti sniedz pašai idejai vēl vienu nozīmes un pamatojuma līmeni; kur idejas/ieceres īstenošanas plāns parāda, ka tā ir patiesi īstenojama).

Vēl svarīgi minēt, ka mākslas darba vai kultūras notikuma idejas apraksts konkursa pieteikuma formā speciāli veidots ērtāks pieteikuma lasītājiem/izvērtētājiem nekā aizpildītājiem. Piemēram, 1. uzdevumā uzreiz jādefinē mērķis (atbildot uz jautājumu kas?, kāpēc?) un mērķauditorija (kam?).

Realitātē izpētes un radošā procesa soļi, visticamāk, ļoti atšķirsies no konkursa pieteikuma formas secības. Reti kurš mākslas darbs rodas ar kādu ļoti specifisku mērķi. Radošā procesa prasmju soļus vari veikt šādi:

- 1) izpētīt tematu (1. un 2. prasme – pamatā realizējamas sagatavošanās posmā);
- 2) formulēt pamata ieceri (3. prasme);
- 3) definēt konkrētu mērķi un mērķauditoriju (4. un 5. prasme);
- 4) noteikt mākslas darba vai kultūras notikuma nosaukumu un formātu (6. un 7. prasme);
- 5) veidot atbilstoši mērķauditorijai (8. prasme);
- 6) izveidot īstenošanas plānu (9. prasme);
- 7) apzināt tēmai atbilstošus iedvesmas avotus (10. prasme).

Kad visi soļi ir īstenoti un ir veiktas piezīmes sev ērtā formā, tikai tad ieteicams aizpildīt īsto konkursa pieteikuma formu. Konkrētos eksāmena darba parauga konkursa formas uzdevumus iepretim tikko nosauktajām prasmēm skati tālāk tabulā “Eksāmena konkursa pieteikuma formas uzdevumi un prasmes tajos”.

Šis ir viens no iespējamajiem darba veikšanas variantiem. Iespējams, tev tomēr gribēsies sākt tieši ar skaidra mērķa un mērķauditorijas definēšanu. Iespējams, izlasot vienu no piedāvātajiem citātiem un sev nedefinējot tā tematu, tev acu priekšā uzreiz parādīsies mākslas darba vai kultūras notikuma formāts, piemēram, tai obligāti jābūt kādai īsfilmai vai fotogrāfiju sērijai. Ir pilnīgi pieņemami, ja sāc no sev visērtākās prasmes un tikai pēc tam veic pārējās.

Eksāmena konkursa pieteikuma formas uzdevumi un prasmes tajos

Uzdevums	Diagnosticā noteiktā prasme
1. uzdevums. Mērķis un mērķauditorija	4. Protu definēt mākslas darba vai kultūras notikuma mērķi.
	5. Protu definēt mākslas darba vai kultūras notikuma mērķauditoriju.
2. uzdevums. Konkretizētā temata aktualitāte vai problēma	1. Protu aprakstīt sava mākslas darba vai kultūras notikuma temata aktualitāti vai problēmu, pamatot to, izmantojot konkrētus faktus no politiskiem, ekonomiskiem un/vai kultūrsociāliem kontekstiem.
3. uzdevums. Mākslas darba vai kultūras notikuma apraksts	6. Protu izdomāt mākslas darba vai kultūras notikuma nosaukumu, kas atbilst tā idejai.
	3. Protu aprakstīt savu mākslas darba vai kultūras notikuma ideju/ieceri atbilstoši izvirzītajam mērķim un aktualitātei vai problemātikai.
	7. Protu izdomāt un aprakstīt mākslas darba vai kultūras notikuma svarīgāko elementu, kas atbilst tā idejai.
	8. Protu izvēlēties mākslas darba vai kultūras notikuma formātu, kas ir atbilstošs izvēlētajai mērķauditorijai.
4. uzdevums. Īstenošanas plāns	9. Protu izveidot mākslas darba vai kultūras notikuma idejas īstenošanas plānu.
5. uzdevums. Idejas izpētes un izstrādes process	10. Protu aprakstīt savus iedvesmas avotus un to saistību ar savu ieceri.
	2. Protu aprakstīt divus radošo risinājumu piemērus (mākslas darbus, filmas, izstādes vai citus kultūras notikumus) Latvijā un pasaulē, skaidrojot to saistību ar izvēlēto tematu.

6.3. Ko un kā iemācīties?

Konkretizētā temata aktualitāte vai problēma

Prasme	Kā es to pats varu iemācīties, attīstīt?
1. Protu aprakstīt sava mākslas darba vai kultūras notikuma temata aktualitāti vai problēmu, pamatot to, izmantojot konkrētus faktus no politiskiem, ekonomiskiem un/vai kultūrsociāliem kontekstiem.	1. Izlasi piedāvātos citātus. 1. <i>Iepriekš viņš lieliski tika galā ar pilnīgi visu. Savā klasē bija pirmajā trijniekā, florbolā kandidēja uz jauniešu izlasi, piedalījās skolas pašpārvaldē un ar ģimeni divas reizes gadā brauca slēpot uz kalniem. Pirms nedēļas mammai bija piezvanījis skolas sociālais pedagogs. Pusaudzim esot tik daudz sliktu atzīmju, ka būšot problemātiski tikt uz nākamo semestri. Neviens nesaprata – kas īsti notiek?</i> Avots: Konstantinovs, N. Kovidnieki 2021. Satori, 13.05.2021. Pieejams: https://satori.lv/article/kovidnieki-2021 2. <i>Par vēsturi jādomā aizvien no jauna – lai saredzētu bīstamas līdzības un nevajadzētu dzīvot bezizejā pieņemtu lēmumu ēnā, pārliecināts ir Dailes teātra dramaturgs Matīss Gricmanis.</i> Avots: Tiškeizere, E. Ar kārtīgi noasinātu jautājumu. <i>Ir</i>, 04.01.2023. Pieejams: https://ir.lv/2023/01/04/ar-kartigi-noasinatu-jautajumu/ 2. Izvēlies vienu no piedāvātajiem citātiem. Savu izvēli piefiksē. Kā tev šķiet, par kādu tematu tas ir? 3. Kā šis temats visspilgtāk parādās tavā dzīvē vai plašākā sabiedrībā? Piefiksē savas atbildes un izvēlies vienu konkrētu piemēru. <i>Šī ir tava mākslas darba vai kultūras notikuma temata aktualitāte vai problēma.</i> <i>Piemērs.</i> Es izvēlējos pirmo citātu, kura plašākais temats ir “mentālā veselība”. Manā dzīvē tas izpaužas kā grūtības koncentrēties stresa apstākļos.

4. Veic konkrētās aktualitātes vai problēmas izpēti Latvijas sabiedriskajos medijos (piemēram, *lsm.lv*, žurnāls “*ir*”) vai valsts oficiālajās vietnēs (piemēram, Centrālās statistikas pārvaldes, ministriju vietnēs)! Atlasi un pieraksti konkrētus faktus par izpētīto aktualitāti vai problēmu! Atlasi būtiskākos faktus, kas pamato, kādēļ aktualitāte vai problēma man un/vai sabiedrībai ir aktuāla! Piefiksē savas atbildes! *Šis ir tavs mākslas darba vai kultūras notikuma temata aktualitātes pamatojums.*

Piemērs. 2021. gadā Valsts izglītības satura centrs organizē tiešsaistes seminārus, kas veltīti gatavošanās eksāmeniem (pieejams: <https://www.visc.gov.lv/lv/jaunums/gatavojamies-eksameniem-eksamenu-stress-un-ka-parvaret>). Projekta *Skola2030* vietnē atrodami raksti par bailēm no eksāmeniem (pieejams: <https://www.skola2030.lv/lv/jaunumi/blogs/eksameni-no-ka-nebaidities-un-no-ka-baidities>). E-klases vietnē jau 2012. gadā atrodami raksti par to, kas vispār ir stress un kā ar to tikt galā (pieejams: <https://www.e-klase.lv/aktualitates/raksti/eksamenu-stress-un-ka-to-parvaret?id=12282>). “Tātad faktiski ir divi virzieni – *ikdienas emocionālā higiēna*, laicīga sagatavošanās grūtajam posmam, kur nepieciešams apzināties sevis uzturēšanas un atjaunošanas iemaņas, kā arī spriedzes pilnajā eksāmenu laikā runāšana vairāk par *pirmo palīdzību* distresa mazināšanā.”

5. Savas atbildes saistītā tekstā ieraksti eksāmena parauga tukšās formas 2. uzdevumā! Ņem vērā, ka gan fakti no tavas personīgās pieredzes, gan izpētes laikā atrastie fakti var būt labs iedvesmas avots tavam mākslas darbam. *Piemēra atbildi saistītā tekstā skati metodiskā materiāla 6.4. nodaļā - mākslas darba vai kultūras notikuma idejas apraksta piemērs.*

Pārliecinies, vai tava saistītā teksta atbildē:

- piedāvātā temata ietvaros atpazīta, atvasināta, formulēta un konkretizēta aktualitāte vai problēma;
- pamatots, kādēļ par šo aktualitāti vai problēmu svarīgi runāt politisku, ekonomisku, sociālu procesu dēļ; minēti aktualitātei vai problēmai būtiski konkrēti piemēri, fakti, personīgā pieredze;
- saskatītā aktualitāte vai problēma aprakstīta skaidri, loģiski un strukturēti.

Izvērtē, vai un kas tev vēl būtu jādara, lai šo prasmi attīstītu vēl augstākā līmenī!

Idejas izpētes un izstrādes process

Prasme	Kā es to pats varu iemācīties, attīstīt?
2. Protu aprakstīt divus radošo risinājumu piemērus (mākslas darbus, filmas, izstādes vai citus kultūras notikumus) Latvijā un pasaulē, skaidrojot to saistību ar izvēlēto tematu.	1. Piefiksē, kādas tev ir asociācijas ar izvēlēto tematu “Mentālā veselība”. Piemēram, trauksme, nomāktība, līdzsvars, dzīvesprieks. Tie būs tavi atslēgvārdi. 2. Ieraksti tos interneta meklētājā. Piemēram, <i>google.com</i> meklētājā raksti “mākslas darbi par trauksmi” un “<i>artworks about anxiety</i>”, lai meklētu Latvijas un ārzemju piemērus. 3. Izpēti vismaz sešus mākslas darbus. Katram piefiksē nosaukumu, ideju/vēstījumu, mākslinieciskās izteiksmes līdzekļu lietojumu, kā arī to, kas ir radījis un kur darbs ir izstādīts, atskaņots vai rādīts. 4. Izvēlies divus vai vairāk darbus, kuru formāts tev šķiet visinteresantākais un/vai kuri visdziļāk atklāj tēmu. 5. Izveido darbu sarakstu, kurā minēts darba autors, darba nosaukums, gads, izmantotās tehnikas. Šo varēsi izmantot eksāmenā. 6. Apraksti šo darbu saistību ar tevis izvēlēto tematu. Lai panāktu dziļumu savā skaidrojumā, centies atklāt dažādus temata aspektus un/vai tajā ietvertu problēmu vai pretrunu. <i>Šis ir tavs radošo risinājumu piemēru apraksts.</i> <i>Piemērs.</i> Jajoi Kusama (Yayoi Kusama) ir pasaulē pazīstama māksliniece, kas savā mākslā netiešā veidā runā par mentālo veselību. Abstraktie punktu darbi kalpo kā terapija, mazinot trauksmes sajūtu, kuras dēļ viņa pēdējos 40 gadus ir dzīvojusi un strādājusi psihiatriskajā slimnīcā. Spilgts piemērs ir darbs “<i>Accumulation</i>” (1952, eļļa uz audekla). Latvijā zināma dzejniece un māksliniece Marija Luīze Melke “Satori” interneta portālā zīmē savus ikdienas novērojumus, kas bieži vien runā par mentālo veselību. Piemēram, darbs “Kas ir noticis?” (pieejams: https://satori.lv/article/melkes-karikatura-12122022), kur bite šo jautājumu uzdod novītušai (bēdīgai) puķei. Melķes karikatūra reflektē par līdzcilvēku attieksmi pret mentālās veselības problēmām. 7. Savas atbildes no šīs un 10. prasmes saisti vienotā tekstā un ieraksti eksāmena parauga tukšās formas 5. uzdevumā. <i>Piemēra atbildi saistītā tekstā skati metodiskā materiāla 6.4. nodaļā - mākslas darba vai kultūras notikuma idejas apraksta piemērs.</i>

	Pārliecinies, vai tava saistītā teksta atbildē: - izvēlēto radošo risinājumu apraksts demonstrē padziļinātu izpratni par tematu; - skaidro radošā risinājuma ieceri, raksturojot tā saistību ar tematu. Izvērtē, vai un kas tev vēl būtu jādara, lai šo prasmi attīstītu vēl augstākā līmenī!
--	--

Mākslas darba vai kultūras notikuma apraksts

Prasme	Kā es to pats varu iemācīties, attīstīt?
3. Protu aprakstīt savu mākslas darba vai kultūras notikuma ideju/ieceri atbilstoši izvirzītajam mērķim un aktualitātei vai problemātikai.	1. Idejas/ieceres definēšana. Atbildi uz jautājumiem! - Kāda ir tava mākslas darba galvenā doma (ideja/iecere)? - Ko tā pauž par pasauli un/vai tevi? - Kādēļ šo ideju/ieceri ir svarīgi paust? 2. Ideja/iecere risinājuma apraksts. Atbildi uz jautājumiem! - Kāds tēls būs tavas idejas/ieceres pamatā? - Kāds formāts būs vislabāk piemērots tavai idejai/iecerei? - Kādus mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus tu izmantosi, lai īstenotu savu ideju/ieceri? <i>Šis ir tavs ieceres apraksts.</i>

Piemērs. Manas ieceres pamatā būs neliela tumša telpa, kuras centrā būs zīmēta animācija ar apli, kurš saraujas un izplešas, imitējot ieelpošanas un izelpošanas procesu. Aplis kā miera un pilnības simbols, kas būs gaišās, nomierinošās pasteļa un violetu toņu krāsās. Animācijas video skaņu celiņā būs balss, kas mierīgi saka: “lelpo, izelpo...” Pirms ieiešanas tumšajā telpā skatītājiem tiks iedotas lapiņas, kur pierakstīt savu stresa sajūtu, uz ko koncentrēties elpošanas laikā. Uz šīs lapiņas būs arī refleksijas jautājumi: Vai mierīgā elpošana palīdzēja? Vai un kā redzi, ka vari šo tehniku lietot savā ikdienā? Būs iespēja lapiņu aizpildīt individuāli, bet arī veidot sarunas gan ar telpas pieskatītāju/mākslas vēstnesi, gan ar citiem apmeklētājiem. Pieraksta lapiņas kalpos kā līdzeklis skatītāju ļoti aktīvai iesaistei mākslas darbā. Melnajā telpā ar animēto apli vidū būs jāievēro klusums, kamēr, izejot no telpas, atkal būs iespējams sarunāties par pieredzēto.

3. Savas atbildes no šīs, 6., 7. un 8. prasmes saisti vienotā tekstā un ieraksti eksāmena parauga tukšās formas 3. uzdevumā. *Piemēra atbildi saistītā tekstā skati metodiskā materiāla 6.4. nodaļā - mākslas darba vai kultūras notikuma idejas apraksta piemērs.*

Pārliecinies, vai tava saistītā teksta atbildē:

- ieceres apraksts ir atbilstošs mākslas darba vai kultūras notikuma mērķim;
- iecerei ir tēlainis, autentisks risinājums;
- risinājums ir atbilstošs tematam un aktualitātei vai problemātikai;
- lietota mākslas veidam vai kultūras notikumam atbilstoša terminoloģija.

Izvērtē, vai un kas tev vēl būtu jādara, lai šo prasmi attīstītu vēl augstākā līmenī!

Mērķis un mērķa auditorija

Prasme	Kā es to pats varu iemācīties, attīstīt?
4. Protu aprakstīt mākslas darba vai kultūras notikuma mērķi.	Atbildi uz jautājumiem! 1. Ko tu ar savu ideju vēlies sasniegt? 2. Kādu efektu (piemēram, emocijas, pārdomas, jautājumus, rīcību) vēlies atstāt uz auditoriju, sevi, vidi u. tml.? <i>Šis ir tava mākslas darba vai kultūras notikuma mērķis.</i> <i>Piemērs.</i> Mākslas darba mērķis ir skolas straujajā vidē sniegt iespēju apstāties, dalīties ar savām ikdienas stresa izjūtām, pieredzēt kopīga miera elpošanas sajūtu, ko iespējams pārnest uz savu ikdienas praksi. 3. Savas atbildes no šīs un 5. prasmes saisti vienotā tekstā un ieraksti eksāmena parauga tukšās formas 1. uzdevumā. <i>Piemēra atbildi saistītā tekstā skati metodiskā materiāla 6.4. nodaļā - mākslas darba vai kultūras notikuma idejas apraksta piemērs.</i> Pārliecinies, vai tava saistītā teksta atbildē: - mākslas darba vai kultūras notikuma mērķis ir definēts kodolīgi; vai atbilde uz 2. jautājumu, tavuprāt, trāpīgi skaidro tavas idejas/ieceres ietekmi uz citiem, sevi, vidi u. tml.; - mērķis ir konkretizēts attiecībā uz ieceri (vai atbilde uz 2. jautājumu ir reāla). Izvērtē, vai un kas tev vēl būtu jādara, lai šo prasmi attīstītu vēl augstākā līmenī!

Mērķis un mērķauditorija

Prasme	Kā es to pats varu iemācīties, attīstīt?
5. Protu aprakstīt mākslas darba vai kultūras notikuma mērķauditoriju.	1. Lai definētu mērķauditoriju, radi vairākus tava jaunrades darba apmeklētāju “profilus”, nosakot vēlamā apmeklētāja “profila” pazīmes – vecums, nodarbošanās, intereses, vajadzības, bažas un citas demogrāfiskās vai sociālās raksturiezīmes. 2. Meklē profilos sakarības. Secini un atzīmē, kuras vēlamo apmeklētāju “profilu” pazīmes ir kopīgas. <i>Šī ir tava mākslas darba vai kultūras notikuma mērķauditorija.</i> 3. Skaidro, kā tieši darba mērķis, ideja/iecere sakrītīs ar apmeklētāju izteikti kopīgajām pazīmēm. <i>Piemērs.</i> Mākslas darba mērķauditorija ir manas skolas skolēni, sākot ar 7. klasi, kuriem dzīvē ir aizvien vairāk stresa situāciju, kuriem ir vēlēšanās pieredzēt dalītu mieru, kuri meklē veidus, kā iegūt mieru dzīves stresa situācijās. 4. Savas atbildes no šīs un 4. prasmes saisti vienotā tekstā un ieraksti eksāmena parauga tukšās formas 1. uzdevumā. <i>Piemēra atbildi saistītā tekstā skati metodiskā materiāla 6.4. nodaļā - mākslas darba vai kultūras notikuma idejas apraksta piemērs.</i> Pārliecinies, vai tava saistītā teksta atbildē: - mērķim ir izvēlēta atbilstoša mērķauditorija; - tā ir konkretizēta (piemēram, norādītas demogrāfiskās vai sociālās raksturiezīmes). Izvērtē, vai un kas tev vēl būtu jādara, lai šo prasmi attīstītu vēl augstākā līmenī!

Mākslas darba vai kultūras notikuma apraksts

Prasme	Kā es to pats varu iemācīties, attīstīt?
6. Protu izdomāt mākslas darba vai kultūras notikuma nosaukumu, kas atbilst tā idejai.	1. Uzraksti piecus lietvārdus, piecus darbības vārdus un piecus īpašības vārdus, kas saistās ar tavu ideju/ieceri, tās tematu un problemātiku. Ja nepieciešams, izmanto sinonīmu vārdnīcu. Piemēram, tematā “Mentālā veselība”: lietvārdi – trauksme, bezmiegs, eksāmens, miers, atbalsts; darbības vārdi – uztraukties, saspringt, elpot, dalīties, atslābināties; īpašības vārdi – nelīdzsvarots, nervozs, ātrs, mierīgs, nosvērts. 2. Kombinē tos. Pamēģini pievienot arī kādus prievārdus vai apstākļa vārdus un eksperimentēt ar pieturzīmēm. Izvēlies nosaukumu, kas visprecīzāk atbilst tavai iecerei un izvēlētajam tematam. <i>Šī ir tava mākslas darba vai kultūras notikuma nosaukums.</i> <i>Piemērs. “Miers pret trauksmi” [pret – prievārds]; “Dalīties mierā”; “Nosvērts. Nosvērts! NOSVĒRTS!”/ “NOSVĒRTS! Nosvērts! Nosvērts.”; Izvēlos – “Dalīties mierā”.</i> 3. Savas atbildes no šīs, 3., 7. un 8. prasmes saisti vienotā tekstā un ieraksti eksāmena parauga tukšās formas 3. uzdevumā. <i>Piemēra atbildi saistītā tekstā skati metodiskā materiāla 6.4. nodaļā - mākslas darba vai kultūras notikuma idejas apraksta piemērs.</i> Pārliecinies, vai tava saistītā teksta atbildē: - nosaukums atbilst iecerei (piemēram, atklāj mērķa būtību, piesaista mērķauditorijas uzmanību); - nosaukums atbilst izvēlētajam tematam. Izvērtē, vai un kas tev vēl būtu jādara, lai šo prasmi attīstītu vēl augstākā līmenī!

Mākslas darba vai kultūras notikuma apraksts

Prasme	Kā es to pats varu iemācīties, attīstīt?
7. Protu izdomāt un aprakstīt mākslas darba vai kultūras notikuma svarīgāko elementu, kas atbilst tā idejai.	1. Izdomā, kas būs tava mākslas darba vai kultūras notikuma centrālais elements**. Tas var būt kaut kas, ko esi minējis jau iepriekš, vai arī kas cits, kas visprecīzāk ilustrē tavu ideju/ieceri. <i>Šī ir tava mākslas darba vai kultūras notikuma svarīgākais elements.</i> 2. Apraksti to. <i>Piemērs. Svarīgākais elements ir tumšā telpa ar apļa animācijas video centrā.</i> 3. Savas atbildes no šīs, 3., 6. un 8. prasmes saisti vienotā tekstā un ieraksti eksāmena parauga tukšās formas 3. uzdevumā. <i>Piemēra atbildi saistītā tekstā skati metodiskā materiāla 6.4. nodaļā - mākslas darba vai kultūras notikuma idejas apraksta piemērs.</i> ** Ar mākslas darba vai kultūras notikuma svarīgāko elementu ir domāts, piemēram, viens konkrēts darbs, konkrēts tēls, krāsa, skaņa, personība, metafora, objekts, telpa vai vide. Pārliecinies, vai tava saistītā teksta atbildē centrālais elements un iecere ir savstarpēji skaidrojoši, papildinoši. Izvērtē, vai un kas tev vēl būtu jādara, lai šo prasmi attīstītu vēl augstākā līmenī!

Mākslas darba vai kultūras notikuma apraksts

Prasme	Kā es to pats varu iemācīties, attīstīt?
8. Protu izvēlēties mākslas darba vai kultūras notikuma formātu, kas ir atbilstošs izvēlētajai mērķauditorijai.	1. Aplūko jau izvēlēto mākslas darba vai kultūras notikuma formātu un definēto mērķauditoriju. Salāgo tos, lai mērķauditorija varētu darbu uztvert. <i>Piemērs.</i> Manuprāt, iespēja sarunāties par personīgajām stresa situācijām iesaistīs pašus skolēnus un mudinās aizdomāties, savukārt animētais aplis dos vizuālu attēlu, ko turēt acu priekšā, kad nepieciešams nomierināties. 2. Savas atbildes no šīs, 3., 6. un 7. prasmes saisti vienotā tekstā un ieraksti eksāmena parauga tukšās formas 3. uzdevumā. <i>Piemēra atbildi saistītā tekstā skati metodiskā materiāla 6.4. nodaļā - mākslas darba vai kultūras notikuma idejas apraksta piemērs.</i> Pārliecinies, vai tava saistītā teksta atbildē mākslas darba vai kultūras notikuma formāts ir atbilstošs izvēlētajai mērķauditorijai, ņemtas vērā tādas mērķauditorijas iezīmes kā, piemēram, vecums, valoda, tradīcijas, uzskati. Izvērtē, vai un kas tev vēl būtu jādara, lai šo prasmi attīstītu vēl augstākā līmenī!

Īstenošanas plāns

Prasme	Kā es to pats varu iemācīties, attīstīt?
9. Protu izveidot mākslas darba vai kultūras notikuma idejas īstenošanas plānu.	Mākslas darba vai kultūras notikuma plāna veidošanas pamatā ir skaidrība par to, kāds būs tava mākslas darba vai kultūras notikuma gala rezultāts. Tādēļ plāno atpakaļejoši, proti, sāc ar īstenošanas posmu – izdomā, kur un kā tiks radīts vai izrādīts mākslas darbs vai kur un kā norisināsies kultūras notikums, tad izstrādes posmu un tikai beigās saproti, kas būs svarīgākais sagatavošanās posmā. 1. Īstenošanas posmā izplāno, kā tavš darbs tiks demonstrēts. Ieraksti galvenās darbības, resursus, kā arī to, kur un kad tas tiks īstenots/demonstrēts. <i>Piemērs.</i> Darbs tiks īstenots aprīlī pirms gala noslēgumu darbu cēliena, vienas nedēļas laikā garajos starpbrīžos angļu valodas kabinetā. Tas ir mazs un ar tikai diviem logiem, ko būs viegli nosegt. Tam ir arī projektorš un skaļruņi – kas nozīmē, būs tikai jāuzliek videodarbs. 2. Plāno izstrādes posmu – kā sava darba ideju ieviesīsi dzīvē jeb kā no ieceres nonāksi līdz reālam darbam. Ieraksti galvenās darbības, resursus, kā arī to, kur un kad tas tiks darīts. <i>Piemērs.</i> Jāizveido animācijas video, jāierunā “lelpo, izelpo...”, jāsamontē tie kopā. Tam man būs nepieciešams dators un montējamā programma. Jāizveido pieraksta/refleksijas lapiņas. Domāju, ka telpas pieskatītājs/mākslas vēstnesis būšu es pati, bet apvaicāšos, vai kāda klasesbiedrene negribētu man pievienoties. 3. Plāno sagatavošanās posmu – izdomā stratēģijas, kā pēc iespējas efektīvāk izstrādāt un īstenot/demonstrēt savu darbu. Ieraksti galvenās darbības, resursus, kā arī to, kur un kad tas tiks darīts.

	<i>Piemērs.</i> Nepieciešams sarunāt mākslas darba demonstrāciju ar skolas vadību un angļu valodas skolotāju, kuras kabinetā plānoju, ka darbs varētu tikt īstenots. Nepieciešams atrast materiālu, ar ko viegli un ātri nosegt logus. Nepieciešams sagādāt programmu, ar kuru veidot video animāciju. 4. Savas atbildes no šīs prasmes ieraksti eksāmena parauga tukšās formas 4. uzdevumā. <i>Piemēra atbildi formas veidā skati metodiskā materiāla 6.4. nodaļā - mākslas darba vai kultūras notikuma idejas apraksta piemērs.</i> Pārliecinies, vai tava saistītā teksta atbildē: - tiek minētas nozīmīgākās veicamās darbības katrā no izstrādes posmiem (sagatavošanās, izstrāde, īstenošana), ņemot vērā nepieciešamos resursus (materiālus, cilvēkresursus, plašsaziņas līdzekļus u. c.); - tiek minēta konkrētas ieceres īstenošanas vieta un laiks. Izvērtē, vai un kas tev vēl būtu jādara, lai šo prasmi attīstītu vēl augstākā līmenī!
--	--

Idejas izpētes un izstrādes process

Prasme	Kā es to pats varu iemācīties, attīstīt?
10. Protu aprakstīt savus iedvesmas avotus un to saistību ar savu ieceri.	- Aprakstu: 1) kas bija manas idejas/ieceres iedvesmas avots vai avoti; 2) kuru citātu un kāpēc izvēlējos; 3) ko nozīmīgu atradu izpētes procesā, piemēram, kāda ziņu portāla virsrakstā, sarunā ar vecmāmiņu, kādas nesen redzētas filmas ainā. - Skaidroju procesu, kā no šī avota vai avotiem atvasinājās ideja/iecere un kā radošā procesa laikā tā mainījās. - Pamatoju iedvesmas avota vai avotu saistību ar idejas/ieceres gala formulējumu. <i>Piemērs.</i> Mans iedvesmas avots ir elpas prakse, ar ko nodarbojas mana mamma. Kādu vakaru viņai stāstīju par savu trauksmes sajūtu pirms eksāmeniem. Viņa ieteica fokusēties uz mierīgu ieelpu un izelpu, jo tas nomierinot nervu sistēmu. Iedomājos, ka elpas praksi varētu noorganizēt kopā un kā vienojošais, vadošais elements varētu būt estētiski noformēts apla ieelpas–izelpas video. Domāju to veikt Jajoi Kusamas (māksliniece, ko atklāju savā izpētes procesā) darbu estētikā. - Savas atbildes no šīs un 2. prasmes saisti vienotā tekstā un ieraksti eksāmena parauga tukšās formas 5. uzdevumā. <i>Piemēra atbildi saistītā tekstā skati metodiskā materiāla 6.4. nodaļā - mākslas darba vai kultūras notikuma idejas apraksta piemērs.</i> Pārliecinies, vai tava saistītā teksta atbildē: - pietiekami pamatota iedvesmas avota saistība ar ideju/ieceri; - izklāstīts, kā iedvesmas avots ietekmēja idejas/ieceres attīstības procesu. Izvērtē, vai un kas tev vēl būtu jādara, lai šo prasmi attīstītu vēl augstākā līmenī!

LAIKA PIETIEK

Mācies kopā!

1. Veidot mākslas darba vai kultūras notikuma idejas aprakstus vienatnē var būt visai garlaicīgi, tādēļ atrodi klasesbiedrus vai citus vienaudžus, kas arī plānojuši kārtot eksāmenu. Kopīgi iepazīstieties ar to, no kādām prasmēm sastāv mākslas darba vai kultūras notikuma idejas apraksts un kādi prasmes attīstību soļi piedāvāti pie katras no tām.

2. Ideālā gadījumā noorganizējiet vismaz vienu/divas treniņa darba sesijas un vienu/divas eksāmena reālās norises darba sesiju. Organizējiet darbu, ņemot vērā ieteikumus.

- Atrodiet kādu klusu, ērtu, omulīgu, rakstiskam darbam piemērotu vietu un iekārtojieties tajā.
- Uz darba sesiju nāciet ar izvēlētiem iespējamiem tematiem.
- Ja tā ir pirmā vai pēc sajūtas joprojām treniņa darba sesija, veltiet tai vienu dienu un atsevišķi neatdaliel laiku sagatavošanās posmā un 2. daļā. Sāciet ar prasmju attīstības soļu veikšanu, kurā apvienotas gan priekšizpētes/sagatavošanās posma darbības, gan konkrētas darbības eksāmenā. Veiciet pierakstus sev ērtā formā. Tad sāciet aizpildīt eksāmena formu. Dienas beigās samainieties ar darbiem, vērtējiet tos pēc snieguma līmeņu aprakstiem, kas iekļauti eksāmena paraugā. Katrā uzdevumā pierakstiet, kas klasesbiedram izdevies labi un ko šajā uzdevumā/kritērijā vēl nepieciešams uzlabot.
- Ja tā ir atkārtota darba sesija un jūties pietiekami sagatavojies, pamēģiniet nomodelēt reālo eksāmena norises situāciju. Šajā gadījumā vienai darba sesijai veltiet divas dienas. Pirmās dienas rītā dalieties ar izvēlētajiem tematiem. Atlikušo dienas daļu pavadiet, veicot individuālu izpētes darbu. Tiecieties nākamās dienas rītā un šoreiz veltiet tieši 90 minūtes mākslas darba vai kultūras notikuma idejas apraksta veidošanai. Dienas beigās samainieties ar darbiem, vērtējiet tos pēc eksāmena paraugā atrodamajiem snieguma līmeņu aprakstiem. Katrā uzdevumā pierakstiet, kas klases biedram izdevies labi un ko šajā uzdevumā/kritērijā vēl nepieciešams uzlabot.

3. Ja nekādi neizdodas atrast domubiedrus, ar ko kopā trenēties mākslas darba vai kultūras notikuma idejas apraksta veidošanā, lūdz, lai tematus tev iesaka kāds cits draugs, kas eksāmenu kārtot neplāno, vai kāds no mājiniekiem. Ieteicams vismaz vienu reizi izveidot aprakstu atbilstoši prasmju soļiem. Lūdz draugam vai mājiniekam aprakstu izvērtēt pēc snieguma līmeņu aprakstiem un pierakstīt, kas izdevies labi un ko šajā uzdevumā/kritērijā vēl nepieciešams uzlabot.

Mācies vienatnē!

1. Ja vēlies mācīties vienatnē vai arī nekādi neizdodas sarunāt nevienu, ar ko kopā trenēties mākslas darba vai kultūras notikuma idejas apraksta veidošanā, modelē mācīšanās procesu pats, ņemot vērā iepriekš minētos ieteikumus pirmajai un otrajai darba sesijai.

2. Vienīgās atšķirības – vispārīgos tematus, no kuriem atvasināt konkrētu problēmu vai aktualitāti, atrodi pats. Tāpat arī izvērtējumu pēc kritērijiem un snieguma līmeņu aprakstiem veic pats. Līdz ar to pats pieraksti, kas izdevies labi un ko šajā uzdevumā/kritērijā vēl būtu nepieciešams uzlabot.

LAIKS IR IEROBEŽOTS

Mācies kopā!

1. Veidot mākslas darba vai kultūras notikuma idejas aprakstus vienatnē var būt visai garlaicīgi, tādēļ atrodi klasesbiedrus vai citus vienaudžus, kas arī plānojuši kārtot eksāmenu. Kopīgi iepazīstieties ar to, no kādām prasmēm sastāv mākslas darba vai kultūras notikuma idejas apraksts un kādi prasmes attīstību soļi piedāvāti pie katras no tām.

2. Noorganizējiet vismaz vienu treniņa darba sesiju un vienu eksāmena reālās norises darba sesiju. Organizējiet darbu, ņemot vērā ieteikumus.

- Atrodiet kādu klusu, ērtu, omulīgu, rakstiskam darbam piemērotu vietu un iekārtojieties tajā!
- Uz darba sesiju nāciet ar atlasītiem iespējamiem tematiem.
- Ja tā ir pirmā darba sesija, atsevišķi neatdaliel laiku sagatavošanās posmā un 2.daļā. Sāciet ar prasmju attīstības soļu veikšanu, kurā apvienotas gan priekšizpēti/sagatavošanās posma darbības, gan konkrētas darbības eksāmenā. Veiciet pierakstus sev ērtā formā! Tad sāciet aizpildīt eksāmena formu. Dienas beigās samainieties ar darbiem, vērtējiet tos pēc snieguma līmeņu aprakstiem, kas iekļauti eksāmena paraugā. Katrā uzdevumā pierakstiet, kas klasesbiedram izdevies labi un ko šajā uzdevumā/kritērijā vēl nepieciešams uzlabot.
- Ja tā otrā darba sesija, pamēģiniet nomodelēt reālo eksāmena norises situāciju. Šajā gadījumā vienai darba sesijai veltiet divas dienas. Pirmās dienas rītā dalieties ar atlasītiem tematiem. Atlikušo dienas daļu pavadiet veicot individuālu izpēti darbu. Ticieties nākamās dienas rītā un šoreiz veltiet tieši 90 minūtes mākslas darba vai kultūras notikuma idejas apraksta veidošanai. Dienas beigās samainieties ar darbiem, vērtējiet tos pēc snieguma līmeņu aprakstiem, kas iekļauti eksāmena paraugā. Katrā uzdevumā pierakstiet, kas klasesbiedram izdevies labi un ko šajā uzdevumā/kritērijā vēl nepieciešams uzlabot.

3. Ja nekādi neizdodas atrast domubiedrus, ar ko kopā trenēties mākslas darba vai kultūras notikuma idejas apraksta veidošanā, lūdz, lai tematus tev iesaka kāds cits draugs, kas eksāmenu kārtot neplāno, vai kāds no mājiniekiem. Vairākas reizes trenējies veidot aprakstu atbilstoši norādītajiem prasmju soļiem. Lūdz draugam vai mājiniekam aprakstu izvērtēt pēc snieguma līmeņu aprakstiem un pierakstīt, kas izdevies labi un ko šajā uzdevumā/kritērijā vēl nepieciešams uzlabot.

Mācies vienatnē!

1. Ja vēlies mācīties vienatnē vai arī nekādi neizdodas sarunāt nevienu, ar ko kopā trenēties mākslas darba vai kultūras notikuma idejas apraksta veidošanā, modelē mācīšanās procesu pats, ņemot vērā iepriekš minētos ieteikumus pirmajai un vēlākajām darba sesijām.

2. Vienīgās atšķirības – vispārīgos tematus, no kuriem atvasināt konkrētu problēmu vai aktualitāti, atrodi pats. Tāpat arī izvērtējumu pēc kritērijiem un snieguma līmeņu aprakstiem veic pats. Līdz ar to pats pieraksti, kas izdevies labi un ko šajā uzdevumā/kritērijā vēl būtu nepieciešams uzlabot.

LAIKA TIKPAT KĀ NAV

Mācies kopā!

1. Kopīgi iepazīstieties ar to, no kādām prasmēm sastāv mākslas darba vai kultūras notikuma idejas apraksts un kādi prasmes attīstību soļi piedāvāti pie katras no tām.

2. Noorganizējiet vismaz vienu treniņa darba sesiju. Organizējiet darbu, ņemot vērā ieteikumus.

- Atrodiet kādu klusu, ērtu, omulīgu, rakstiskam darbam piemērotu vietu un iekārtojieties tajā.
- Uz darba sesiju nāciet ar atlasītiem iespējamiem tematiem.
- Atsevišķi neatdaliel laiku sagatavošanās posmā un 2. daļā. Izanalizējiet prasmju attīstības soļus, kuros apvienotas gan priekšizpētes/sagatavošanās posma darbības, gan konkrētas darbības eksāmenā. Veiciet pierakstus sev ērtā formā. Tad sāciet aizpildīt eksāmena formu. Dienas beigās samainieties ar darbiem, vērtējiet tos pēc snieguma līmeņu aprakstiem, kas iekļauti eksāmena paraugā. Katrā uzdevumā pierakstiet, kas klasesbiedram izdevies labi un kam šajā uzdevumā/kritērijā noteikti jāpievērš īpaša uzmanība, pildot īsto eksāmenu.

Ja nekādi neizdodas atrast domubiedrus, ar ko kopā trenēties mākslas darba vai kultūras notikuma idejas apraksta veidošanā, lūdz, lai tematus tev iesaka kāds cits draugs, kas eksāmenu kārtot neplāno, vai kāds no mājiniekiem. Trenējies veidot aprakstu, turot priekšā norādītos prasmju soļus. Lūdz draugam vai mājiniekam aprakstu izvērtēt pēc snieguma līmeņu aprakstiem un pierakstīt, kas izdevies labi un kam šajā uzdevumā/kritērijā noteikti jāpievērš īpaša uzmanība, pildot īsto eksāmenu.

Mācies vienatnē!

1. Ja vēlies mācīties vienatnē vai arī nekādi neizdodas sarunāt nevienu, ar ko kopā trenēties mākslas darba vai kultūras notikuma idejas apraksta veidošanā, modelē mācīšanās procesu pats, ņemot vērā iepriekš minētos ieteikumus.

2. Vienīgās atšķirības – vispārīgos tematus, no kuriem atvasināt konkrētu problēmu vai aktualitāti, atrodi pats. Tāpat arī izvērtējumu pēc kritērijiem un snieguma līmeņu aprakstiem veic pats. Līdz ar to pats pieraksti, kas izdevies labi un kam šajā uzdevumā/kritērijā noteikti jāpievērš īpaša uzmanība, pildot īsto eksāmenu.

6.4. Mākslas darba vai kultūras notikuma idejas apraksta piemērs

1. uzdevums. Apraksti mākslas darba vai kultūras notikuma mērķi un mērķauditoriju! (4 punkti)

Mākslas darba mērķis ir skolas straujajā vidē sniegt iespēju apstāties, dalīties ar savām ikdienas stresa izjūtām, pieredzēt kopīga miera elpošanas sajūtu, ko iespējams pārnest uz savu ikdienas praksi. Mākslas darba mērķauditorija ir manas skolas skolēni, sākot ar 7. klasi, kuriem dzīvē ir aizvien vairāk stresa situāciju, kuriem ir vēlēšanās pieredzēt kopīgi dalītu mieru, kuri meklē veidus, kā iegūt mieru ikdienas stresa situācijās.

2. uzdevums. Apraksti un pamato izvēlētajā temata konkretizēto aktualitāti vai problēmu! Pamatojumā iekļauj konkrētus piemērus no politiskiem, ekonomiskiem vai kultūrsociāliem kontekstiem (ieteicamais apjoms 50–100 vārdu)! (6 punkti)

Es izvēlējos pirmo citātu, kura plašākais temats ir "Mentālā veselība". Manā dzīvē tas izpaužas kā grūtības koncentrēties stresa apstākļos. Ir absolūti skaidrs, ka skolas un eksāmenu stress nav tikai mana ikdiena, bet gan plaši izplatīta lieta mana vecuma pusaudžu vidū. Par to liecina, piemēram, interneta raksti *Skola 2030* portālā (<https://www.skola2030.lv/lv/jaunumi/blogs/eksameni-no-ka-nebaidities-un-no-ka-baidities>), kā arī Valsts izglītības satura centra veidoti semināri par stresu un tā pārvarēšanu pirms eksāmeniem (<https://www.visc.gov.lv/lv/jaunums/gatavojamies-eksameniem-eksamenu-stress-un-ka-parvaret>).

3. uzdevums. Izveido mākslas darba vai kultūras notikuma aprakstu! Pievieno ilustratīvu materiālu no tevis atlasītajiem avotiem vai izveidotajām skicēm, kas palīdzēs labāk saprast savu ieceri (ieteicamais apjoms – 150–200 vārdu)! (12 punkti)

Aprakstā iekļauj:

- mākslas darba vai kultūras notikuma nosaukumu;
- piedāvātā mākslas darba veidu vai kultūras notikuma formātu;
- mākslas darba vai kultūras notikuma ieceres* aprakstu;
- tavuprāt, svarīgāko mākslas darba vai kultūras notikuma elementa** aprakstu;
- pamatojumu, kā izvēlētais mākslas darba veids vai kultūras notikuma formāts visprecīzāk ļaus mērķauditorijai nolasīt savu ieceri.

* Iecere – autora redzējums par saturiskajiem un mākslinieciskajiem aspektiem, kas atklāj mākslas darbu/kultūras notikuma mērķa būtību un iezīmē īstenojamā risinājuma iespējas.

** Piemēram, viens konkrēts darbs, konkrēts tēls, krāsa, skaņa, personība, metafora, objekts, telpa vai vide utt.

Mana mākslas darba “Dalīties mierā” ieceres pamatā būs neliela tumša telpa, kuras svarīgākais elements būs zīmēta animācija ar apli. Aplis kā miera un pilnības simbols, kurš izplešas un saraujas, imitējot ieelpošanas un izelpošanas procesu. Tas būs gaišās, nomierinošās pasteļa un violetu toņu krāsās. Animācijas skaņu celiņā būs balss, kas mierīgi atkārto: “Ieelpo, izelpo...” Tumšajā telpā ar animāciju būs jāievēro klusums un jāelpo līdzī. Pirms ieiešanas telpā skatītājiem tiks iedotas lapiņas, kur pierakstīt savu stresa sajūtu, uz kuru koncentrēties elpošanas laikā. Uz šīs lapiņas būs arī refleksijas jautājumi: Vai elpošana palīdzēja nomierināties? Kā arī – vai un kā redzi, ka vari šo tehniku lietot savās ikdienas stresa situācijās? Būs iespēja lapiņu aizpildīt individuāli un tikai pieredzēt kopīgo miera elpas praksi. Bet, no mazās telpas izejot, par savu pieredzi būs iespējams arī sarunāties gan ar telpas pieskatītāju/mākslas vēstnesi, gan ar citiem apmeklētājiem. Manuprāt, iespēja sarunāties par personīgajām stresa situācijām tiks skolēniem apzināties savus stresa triggerus. Pieredzētais dalītais miers un animētais aplis dos vizuālu attēlu, ko turēt acu priekšā, kad nepieciešams nomierināties un, iespējams, atgūt koncentrēšanās spējas ikdienas situācijās.

4. uzdevums. Uzraksti mākslas darba vai kultūras notikuma īstenošanas plānu! (3 punkti)

Mākslas darba vai kultūras notikuma īstenošanas plāna posmos iekļauj:

- nozīmīgākās veicamās darbības;
- nepieciešamos resursus (materiāli, cilvēkresursi u. c.);
- mākslas darba vai kultūras notikuma īstenošanas laiku un vietu.

	Nozīmīgākās darbības	Resursi	Īstenošanas laiks un vieta
Sagatavošanās	Nepieciešams sarunāt mākslas darba demonstrāciju ar skolas vadību un angļu valodas skolotāju, kuras kabinetā plānoju, ka darbs varētu tikt īstenots. Nepieciešams atrast materiālu, ar ko viegli un ātri nosegt logus. Nepieciešams sagādāt animāciju video veidošanas programmu. Mākslas darba reklāma.	Atļauja no skolas vadības, angļu valodas skolotājas. Jāiegādājas materiāls, ar ko aizsegt logus. Mākslas darba reklāma – plakāts.	Janvārī, februārī saskaņošana skolā.
Izstrāde	Jāizveido animācijas video, jāierunā “ieelpo, izelpo”, jāsamontē tie kopā. Jāizveido pieraksta/refleksijas lapiņas. Domāju, ka telpas pieskatītājs/mākslas vēstnesis būšu es pati, bet apvaicāšos, vai kāda klasesbiedrene vēlētos man pievienoties. Jāizmēģina logu ātra aizklāšana un materiāla noņemšana, video atskaņošana. Jāizkarina reklāma.	Dators, video montēšanas programma. Printeris, lai izdrukātu lapas.	Martā, skolā un mājās pēc stundām un divas stundas katru sestdienu. Par laimi, mājās ir arī printeris.

Īstenošana	Skatītāju iepazīstināšana ar darba ideju, aicinājums aizpildīt lapiņu, aicinājums ieiet tumšajā telpā un klusībā elpot līdz aplim.	Animācijas video, logu aizsegšanas materiāls. Mazs galdiņš, izdrukātas lapas, pildspalvas.	Angļu valodas kabinetā, viena nedēļa aprīlī, garo starpbrīžu laikā.
-------------------	--	--	---

5. uzdevums. Apraksti idejas izpētes un izstrādes procesu (ieteicamais apjoms – 120–170 vārdu)! (8 punkti)

Aprakstā iekļauj:

- vienu iedvesmas avotu un pamatojumu, kā tas saistīts ar tavu piedāvāto ideju;
- divus radošo risinājumu piemērus (mākslas darbus, filmas, izstādes vai citus kultūras notikumus) Latvijā un pasaulē, skaidrojot to saistību ar izvēlēto tematu.

Lielākais iedvesmas avots ir elpas prakse, ar ko nodarbojas mana mamma. Kādu vakaru viņai stāstīju par savu trauksmes sajūtu pirms eksāmeniem, nespēju koncentrēties. Viņa ieteica fokusēties uz mierīgu ieelpu un izelpu, jo tas nomierinot nervu sistēmu un pēc mirkļa ļaujot koncentrēties uz darāmo. Iedomājos, ka elpas praksi varētu noorganizēt kopīgu un kā vienojošais, svarīgākais elements varētu būt estētiski noformēts apļa ieelpas–izelpas video. Apļa ideja nāca no Jajoi Kusamas (*Yayoi Kusama*) punktu gleznām. Jajoi Kusama ir pasaulē pazīstama māksliniece, kas savā mākslā netiešā veidā runā par mentālo veselību. Abstraktie punktu darbi kalpo kā terapija, lai mazinātu ikdienas trauksmes sajūtu, kuras dēļ viņa 40 gadus dzīvo un strādā psihiatriskajā slimnīcā. Piemērs – darbs “Dots” (2004, eļļa uz audekla). Latvijā zināma dzejniece un māksliniece Marija Luīze Meļke “Satori” interneta portālā zīmē savus ikdienas novērojumus, kas bieži vien runā par mentālo veselību. Piemēram, grafikas darbs “Kas ir noticis?” (2022), kur bite šo jautājumu uzdod novītušai (bēdīgai) puķei, reflektē par līdzcilvēku lomu – problēmas ir jāatzīst, ar tām jādalās un jāmeklē risinājumi kopā.

7. KO LASĪT, REDZĒT, KLAUSĪTIES PAPILDUS?

Sarakstā apkopoti dažādi informācijas avoti, kuros vari smelties papildu zināšanas par kultūru un mākslu. Piemēram, aplūkot mākslas piemērus, uzzināt mākslinieku un mākslas kritiķu domas, salīdzināt tās ar savām. Tev nav jāpārzina visi šeit minētie avoti – izvēlies sev piemērotākos.

Padomā, kā tev ir visērtāk uztvert informāciju – lasīt grāmatu vai žurnālu, klausīties podkāstu, kamēr pastaigāties vai brauc sabiedriskajā transportā, skatīties video vai pētīt interneta resursus. Tos vari izmantot sev ērtā laikā, piemēram, ieviešot ieradumu sākt dienu ar radoraidījuma klausīšanos vai noskatoties kādu video, vai arī pirms gulētiešanas lasot žurnālu. Regulāri interesējoties par kultūras un mākslas dzīvi, drīz pamanīsi – domāt, spriest un iedvesmoties no mākslas būs kļuvis par aizraujošu ikdienu.

Grāmatas

Kultūras konteksti un procesi

- Bērks, P. (2013.) *Kultūru hibriditāte*. Rīga: Mansards.
- *Dziesmu un deju svētki. Tradīcijas anatomija: kolektīvā monogrāfija*. (2018.) Rūtas Muktupāvelas un Andas Laķes zinātniskajā red. Rīga: Jāņa Rozes apgāds.
- Ēriksens, T. H. (2004.) *Mirkļa tirānija. Straužs un gauss laiks informācijas sabiedrībā*. Rīga: Nodern AB.
- *Kultūras mantojuma kopienas: prakse, attīstība un izaicinājumi*. (2022.) Zin. red. R. Muktupāvela, A. Laķe un B. Tjarve. Rīga: Jāņa Rozes apgāds.
- *Latvija: kultūru migrācija*. (2019.) Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.
- *Starpkultūru stereotipi un aizspriedumi Latvijā*. (2021.) Analītisks ziņojums. Sast. M. Kaprāns, I. Mieriņa, A. Saulītis. Rīga: LU FSI.

Māksla un mākslas darbu analīze

- 2007–2012. Latvijas laikmetīgā māksla: Purvīša balva. Rīga: Arterritory.com.
- Avotiņa, A. (2019.) *Vizuālizpratne kā 21. gadsimta kompetence*. Projekta autore un sastādītāja A. Avotiņa. Rīga: Latvijas Universitāte.
- Bonami, F. (2015.) *Es arī tā mācētu*. Rīga: Neputns.
- Burjo, N. (2009.) *Attiecību estētika*. Rīga: Latvijas Laikmetīgās mākslas centrs.
- Demakova, H. (2010.) *Nepamanīs*. Latvijas laikmetīgā māksla un starptautiskais konteksts: rakstu izlase, 2002–2010". Rīga: 1/4 Satori.
- *Deviņdesmitie: laikmetīgā māksla Latvijā*. (2010.) Rīga: Laikmetīgās mākslas centrs.
- Eko, U. (2008.) *Neglītuma vēsture*. Rīga: [b.i.].
- Eko, U. (2009.) *Skaistuma vēsture*. Rīga: [b.i.].
- Gombrihs, E. (1997 (2007).) *Mākslas vēsture*. Rīga: Zvaigzne ABC.
- Grāmatu sērija "Studijas bibliotēka", izdevniecība "Neputns" (piemēram, Aiga Dzalbe, Ilva Skulte "Orbīta", Elīna Sproģe "Katrīna Neiburga")
- Groiss, B. (2015.) *Mākslas vara*. Rīga: Latvijas Laikmetīgās mākslas centrs.
- *Imagināro mediju grāmata* (2011.) Sast. Ē. Kluitenberg. Rīga: RIXC Jauno mediju kultūras centrs, 280 lpp.

Teātris, kino, mūzika

- Bordvels, D., Tompsone, K., Smits, Dž. (2018.) *Kinomāksla*. Ievads. Rīga: Nacionālais kino centrs,
- Daudziņa, Z. (2022.) *Aktiera runa 21. gadsimta latviešu teātrī*. Rīga: Zvaigzne ABC.
- *Latvijas teātris*: 20. gs. 90. gadi un gadsimtu mija. (2007.) Projekta vadītāja Guna Zeltiņa, zin. Konsultante Lilija Dzene. Rīga: Zinātne.
- Rudaks, U. (2008.) *Rokupācija*: latviešu rokmūzikas vēsture. Rīga: Dienas Grāmata.
- Tiškeizere, E., Rodiņa, I., Jonīte, D., Mellēna-Bartkeviča, L. (2020.) *Neatkarības laika teātris* : Latvijas teātra parādības un personības gadsimtu mijā un 21. gadsimtā. Rīga : Latvijas Universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūts.

Periodiskie izdevumi

- *Domuzīme*: žurnāls par aktuāliem jautājumiem literatūrā, publicistikā un vēsturē
- *Latvijas Architektūra*: žurnāls par arhitektūru
- *Mūzikas Saule*: žurnāls par mūziku
- *Rīgas Laiks*: žurnāls
- *Š!*: alternatīva komiksu antoloģija
- *Teātra Vēstnesis*: teātra nozares žurnāls
- *Žoklis*: literatūras un mākslas žurnāls

Timekļa vietnes

Žurnālu vietnes

- Arteritory: interneta mākslas un kultūras portāls. Pieejams: <https://arteritory.com/lv>
- *FK magazine*: žurnāls par fotogrāfiju Latvijā un pasaulē. Pieejams: <https://fotokvartals.lv/>
- Punctum: literatūras un filozofijas interneta žurnāls. Pieejams: <https://www.punctummagazine.lv/>
- Rīgas Laiks: filosofijas un kultūras žurnāla interneta vietne. Pieejams: <https://www.rigaslaiks.lv/>
- Satori: kultūras un patstāvīgas domas interneta žurnāls. Pieejams: <https://satori.lv/par-satori>

Muzeju, festivālu, projektu vietnes

- *100 dārgumu Latvijas Mākslas muzejā*: portāla Delfi un LNMM projekts. Pieejams: <https://www.delfi.lv/temas/100-dargumu-latvijas-makslas-muzeja>
- *Ainavu dārgumi*. Pieejams: <https://ainavudargumi.lv/>
- *Dabas koncertzāle*: vides zinātnes un mūzikas projekts. Pieejams: <http://www.dabaskoncertzale.lv/>
- Daugavpils Marka Rotko mākslas centra vietne Pieejams: <https://www.rothkocenter.com/>
- *Homo Novus*: Starptautiskais teātra festivāls. Pieejams: <http://www.homonovus.lv/>
- *Latvijas kultūras kanons*. Pieejams: <https://kulturaskanons.lv/>
- Latvijas Laikmetīgā mākslas centra vietne. Pieejams: <https://lcca.lv/lv/>
- *Latvijas mākslas vēsture*: īss arhitektūras un mākslas stilu un virzienu apskats ar kodolīgu kultūrvēsturiskā konteksta raksturojumu. Pieejams: <https://www.makslasvesture.lv/Saturs>
- Latvijas Nacionālā mākslas muzeja vietne. Pieejams: <https://www.lnmm.lv/>

- *Mūra nojaukšana*: LNMM videosērija, Latvijas māksla 1985–1991. Youtube kanāls “Mākslas muzeji”. Pieejams: <https://www.youtube.com/@lnmmvideos>
- Nacionālā Enciklopēdija - īsi un kodolīgi šķirklī par dažādiem tematiem, arī par kultūru. Pieejams: <https://enciklopedija.lv/>
- *Rixc*: virtuālās ekskursijas, video un foto dokumentācija. Pieejams: <https://immersive.rixc.org/>
- *Sansusi*: alternatīvais kameramūzikas festivāls. Pieejams: <https://sansusi.lv/>
- Sarunu festivāla “Lampa” diskusijas. Pieejams: <https://www.youtube.com/@sarunufestivalslampa8942/playlists>
- *Skaņu mežs*: nepieradinātās mūzikas festivāls. Pieejams: <https://www.skanumezs.lv/lv/>
- Viena fotogrāfa stāsts: LNMM videosērija – Latvijas fotomākslinieku pārdomas par saviem darbiem. Youtube kanāls “Mākslas muzeji”. Pieejams: <https://www.youtube.com/@lnmmvideos/videos>
- *Vienas gleznas stāsts*: LNMM videosērija – Latvijas laikmetīgo mākslinieku īsie stāsti par mākslas darbiem // Youtube kanāls “Mākslas muzeji”. Pieejams: <https://www.youtube.com/@lnmmvideos>

TV raidījumi

- *Adreses*: raidījums par arhitektūru. Pieejams: <https://ltv.lsm.lv/lv/raidijums/adreses>
- *Dziesmusvētku arhīvs*: LTV1 video izlase. Pieejams: <https://ltv.lsm.lv/lv/raidijums/dziesmusvetku-arhivs>
- *Kultūrdeva*: LTV1 raidījums. Pieejams: <https://ltv.lsm.lv/lv/raidijums/kulturdeva>
- *Kultūršoks*: LTV1 raidījums. Pieejams: <https://ltv.lsm.lv/lv/raidijums/kultursoks>
- *Nacionālie dārgumi. 100 g kultūras*: LTV1 raidījums. Pieejams: <https://ltv.lsm.lv/lv/raidijums/nacionalie-dargumi-100g-kulturas>
- *Skaņusaite*: LTV1 raidījums. Pieejams: <https://ltv.lsm.lv/lv/raksts/27.07.2022-skanusaite-latvija.id267912>
- *Teātris.zip*: LTV1 raidījums. Pieejams: <https://ltv.lsm.lv/lv/raidijums/teatriszip>
- *Uzvelc tautastērpu*: LTV1 raidījums. Pieejams: <https://ltv.lsm.lv/lv/raidijums/uzvelc-tautasterpu>

Radio raidījumi un podkāsti

- *Brīvības bulvāris*: LR1 raidījums un podkāsts. Pieejams: <https://open.spotify.com/show/4V6XOcuDhzPsLYzPo1O5iB> vai <https://lr1.lsm.lv/lv/lr1/raidijumi/brivibas-bulvaris/>
- *Kultūras rondo*: LR1 raidījums. Pieejams: <https://lr1.lsm.lv/lv/lr1/raidijumi/kulturas-rondo/>
- *Kultūrdeva*: podkāsts. Pieejams: <https://open.spotify.com/show/1kVugC4gZHHy5HZ1gTn78E>
- *Latviešu mūziķi pasaulē*: LR3 raidījums. Pieejams: <https://klasika.lsm.lv/lv/lr3/raidijumi/latviesu-muziki-pasaule/>
- *Satori* podkāsti. Pieejams: <https://open.spotify.com/show/2zqKrYgtQ72I7iS0ZvtU0G>
- *Šņorbēniņi*: LR3 raidījums par teātri. Pieejams: <https://klasika.lsm.lv/lv/lr3/raidijumi/snorbenini/>
- *Tāda mūzika*: LR3 raidījums par laikmetīgo mūziku. Pieejams: <https://klasika.lsm.lv/lv/lr3/raidijumi/tada-muzika/>